

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/B/2021/36114651175747332

KOMPARÁCIA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ
REPUBLIKY A MAĎARSKA V ROKOCH 2015-2020
(bakalárska práca)

2021

Ema Greškovičová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

KOMPARÁCIA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ
REPUBLIKY A MAĎARSKA V ROKOCH 2015-2020
(bakalárska práca)

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov
Vedúci záverečnej práce: PhDr. Peter Csányi, PhD.

Bratislava 2021

Ema Greškovičová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela pod'akovať svojmu vedúcemu bakalárskej práce PhDr. Petrovi Csányimu, PhD. za pomoc, odborné rady, usmerňovanie a cenné pripomienky, ktoré mi venoval počas vypracovania mojej bakalárskej práce.

Abstrakt

GREŠKOVIČOVÁ, Ema: *Komparácia zahraničnej politiky Slovenskej republiky a Maďarska v rokoch 2015-2020* - Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. - Vedúci záverečnej práce: PhDr. Peter Csányi, PhD. Bratislava: FMV, 2021, 57 s.

Cieľom našej bakalárskej práce je komparácia politickej situácie Slovenskej republiky a Maďarska. K dosiahnutiu hlavného cieľa bolo potrebné vytýčiť si i niekoľko vedľajších cieľov. Analýza politických dejín oboch krajín, opis vplyvu vnútroštátnej politiky na zahraničnopolitické vzťahy jednotlivých krajín, charakteristika zahraničnej politiky týchto krajín a taktiež postoja voči vybraným subjektom svetového hospodárstva a ich vzťahov nám dopomohol k jeho dosiahnutiu. Práca sa skladá zo štyroch kapitol. V prvej kapitole analyzujeme a charakterizujeme historický vývoj vnútroštátnej a od nej odvíjajúcej sa zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Druhá kapitola sa venuje historickému vývoju maďarskej vnútroštátnej a zahraničnej politiky. V nasledujúcej kapitole opisujeme stanovené ciele a použitú metodiku práce a metódy využité na získanie a spracovanie potrebných údajov. Vo štvrtej, finálnej kapitole opisujeme súčasnú politickú situáciu v rozpätí rokov 2015 až 2020 v rámci zahraničnej politiky oboch štátov, vykresľujeme ich postavenie na medzinárodnej politickej scéne a poukazujeme na ich rozdielne a spoločné vlastnosti, čím naplníme cieľ našej práce.

Kľúčové slová: Slovenská republika, Maďarsko, vnútroštátna politika, zahraničná politika, migrácia, Európska únia, Ruská federácia

Abstract

GREŠKOVIČOVÁ, Ema: *Comparison of Foreign Policy of the Slovak Republic and Hungary in 2015-2020* - University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Political Relations. Thesis supervisor: PhDr. Peter Csányi, PhD. Bratislava: FMV, 2021, 57 p.

The aim of our bachelor thesis is to compare the political situation of the Slovak Republic and Hungary. In order to achieve the main goal, it was necessary to set some secondary goals. The analysis of the political history of both countries, the description of the influence of domestic politics on the foreign policy relations of each country, the characteristics of the foreign policy of these countries and also the attitude towards selected subjects of the world economy and their relations helped us to achieve it. The thesis consists of four chapters. In the first chapter we analyse and characterise the historical development of the Slovak Republic's domestic policy and the foreign policy deriving from it. The second chapter is devoted to the historical development of Hungarian domestic and foreign policy. In the following chapter we describe the stated objectives and the methodology of the thesis and the methods used to obtain and process the necessary data. In the fourth and final chapter, we describe the current political situation in the span of 2015-2020 in the foreign policy of both countries, portray their position on the international political scene and point out their different and common characteristics, thus fulfilling the aim of our thesis.

Keywords: Slovak Republic, Hungary, domestic politics, foreign policy, migration, European Union, Russian Federation

Obsah

Úvod.....	8
1 Historický vývoj vnútroštátnej a zahraničnej politiky Slovenskej republiky.....	10
1.1 Nežná revolúcia.....	11
1.2 Slovenská republika.....	13
1.3 Medzinárodná integrácia.....	18
2 Historický vývoj vnútroštátnej a zahraničnej politiky Maďarska.....	21
2.1 Pád komunizmu.....	21
2.2 Postkomunistické Maďarsko.....	23
2.3 Hospodárske zmeny.....	27
3 Cieľ a metodika práce.....	30
4 Zahraničná politika v rokoch 2015 až 2020.....	31
4.1 Zahraničná politika Maďarska.....	31
4.1.1 Maďarsko v Európskej únii.....	33
4.1.2 Východné otváranie.....	35
4.2 Zahraničná politika Slovenskej republiky.....	37
4.2.1 Slovensko v Európskej únii.....	38
4.2.2 Vzťah Slovenskej republiky a Ruskej federácie.....	41
4.3 Komparácia postojov.....	42
Záver.....	44

Úvod

Predkladaná bakalárska práca sa zaoberá komparáciou vnútroštátnej a zahraničnej politiky Slovenskej republiky a Maďarska v rokoch 2015 až 2020. V rámci danej diplomovej práce sme sa rozhodli sústrediť na deskripciu charakteru vlády Slovenskej republiky a Maďarska. Následnou chronologickou analýzou politických udalostí sa snažíme vyvodiť závery, ktoré nám pomôžu bližšie určiť zahraničnopolitickú situáciu týchto dvoch susedných krajín. Práca sa zameriava na výskum charakteru vnútroštátnej a zahraničnej politiky jednotlivých štátov, opis jednotlivých krokov, postupov a postojov vlád oboch štátov vo vzťahu k Európskej únii a v obchodnej a diplomatickej spolupráci s Ruskou federáciou.

Výskum reflektuje historický vývoj oboch krajín s rôznym časovým vymedzením skúmaných období, ktoré je dané rôznym datovaním vzniku jednotlivých štátnych útvarov.

V prvej kapitole sa venujeme opisu historického vývoja vnútroštátnej a zahraničnej politiky Slovenskej republiky, ktorú môžeme jednoznačne označiť za mladý štát. Svoju suverenitu získala len pomerne nedávno, 1. januára 1993. Síce už aj pred oficiálnym osamostatnením vystupovala na medzinárodnej politickej scéne, po rozdelení Československa musela opäť začať od nuly a vybudovať si vlastné meno a zaistiť si stabilnú pozíciu v medzinárodných kruhoch.

Druhá kapitola je venovaná opisu historického vývoja vnútroštátnej a zahraničnej politiky Maďarska. Maďarsko je omnoho staršou krajinou, než jeho severný sused, no počas jeho dlhoročného pôsobenia na medzinárodnej scéne ako veľmoc sa jeho pozícia po skončení prvej svetovej vojny výrazne oslabil. Maďarsko však, napriek strate územia a obyvateľstva však aj naďalej zostávalo hrdou krajinou, čo ako budeme vidieť, sa odráža aj v jeho vnímaní sveta.

Tretia kapitola opisuje vybrané ciele a použitú metodiku práce. Cieľom našej záverečnej práce je porovnanie charakteru zahraničnej politiky a pozície na medzinárodnej politickej scéne Slovenskej republiky a Maďarska. Pri písaní záverečnej práce sme využívali prvky spoločensko-vedného výskumu.

Vo štvrtej kapitole sa dostávame k opisu a analýze udalostí v období od roku 2015 až do roku 2020. Zameriavame sa na charakter zahraničnej politiky oboch krajín, ďalej na ich pôsobenie v rámci Európskej únie a taktiež na ich bilaterálne vzťahy s Ruskou federáciou, ktorá predstavuje opozíciu liberálnemu svetu. Vďaka tejto analýze sa dostávame k naplneniu nášho hlavného cieľa.

1 Historický vývoj vnútroštátnej a zahraničnej politiky Slovenskej republiky

Slovenská republika je pomerne mladým útvarom na svetovej politickej scéne, napriek tomu, že národnostnú otázku si kládli už v 19.storočí najprv jazykovou odľukou od češtiny v roku 1843 a následne v roku 1848 predložili svoj prvý politický program, Žiadosti slovenského národa, ktorý bol síce vtedajšou vládou v Budapešti zamietnutý, no slúžil ako program slovenských politikov až do roku 1918.¹

V nasledujúcom období vyústili snahy Slovákov v spolupráci s Čechmi do vzniku Československa, významnú úlohu tu zohralo aj rozhodnutie víťazných veľmocí prvej svetovej vojny.²

Úplné osamostatnenie sa Slovenska v tom období neprichádzalo do úvahy vzhľadom na jeho nedostatok mocenských prostriedkov. Samozrejme sa aj naďalej pohrávalo s myšlienkou suverenity, no ústava prijatá v roku 1920 to neumožňovala.³

Slovensko nakoniec získalo autonómiu 19. novembra 1938 vymenovaním autonómnej vlády Dr. Jozefa Tisa. Ústavný zákon, ktorému vďačilo Slovensko za autonómiu nadobudol platnosť 22. novembra 1938.⁴

Bežný Slováč nespomína na toto obdobie príliš hrdo, keďže sme síce oficiálne pôsobili ako samostatný národ s vlastným štátnym územím, no v skutočnosti sme boli len satelitným štátom nacistického Nemecka. Ako jediný štát sme sami platili za prevoz židov do pracovných a vyhladzovacích táborov, zatiaľ čo transport v iných štátoch hradilo Nemecko. Koniec druhej svetovej vojny znamenal obnovenie Česko-slovenských hraníc s tým, že štát prišiel o územie Podkarpatskej Rusi a časť východného Slovenska a boli k nemu pričlenené obce Čuňovo, Jarovce a Rusovce.

¹ MATHÉ, Svätoslav. *Slovenská politika v rokoch 1848 - 1993*. Martin : Matica slovenská, 2001. s. 6-8 ISBN 80-7090-596-4

² BYSTRICKÝ, Valerián. *Od autonómie k vzniku Slovenského štátu..* Bratislava: Prodama, s.r.o 2008. s. 84. ISBN 978-80-969782-5-0

³ KUBÁT, Michal a kol. *Politické a ústavné systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. s. 355 ISBN 80-86432-90-4

⁴ MATHÉ, Svätoslav. *Slovenská politika v rokoch 1848 - 1993*. Martin : Matica slovenská, 2001. s. 74. ISBN 80-7090-596-4

Je všeobecne známym faktom, že po skončení druhej svetovej vojny sa Európa rozdelila na dva bloky - kapitalistický a socialistický, a ako už dobre vieme, v Československu, tým pádom aj na Slovensku, v roku 1948 prevzala moc komunistická strana. Na základe novoprijatej ústavy, okrem iných obmedzení na celoštátnej úrovni, sa stalo pre Slovensko nemožné osamostatniť sa a stalo sa prakticky len administratívnou jednotkou Československa. Zvrat nastal po nástupe Alexandra Dubčeka na čelo Komunistickej strany Československa, ktorého cieľom bola liberalizácia komunistického režimu a zrovnopávenie Slovenska v rámci Československa. Vďaka Dubčekovej iniciatíve bol 28. októbra 1968 prijatý Ústavný zákon o československej federácii, vďaka čomu sa zo Slovenska stala rovnoprávna národná republika, ktorá mala svoju federálnu vládu a federálny parlament. Prechod z unitárneho štátu na federálny štát bol obrovským úspechom, no moc naďalej zostávala v rukách Komunistickej strany Československa a napriek tomu, že reforma neporušovala záväzky Varšavskej zmluvy, sa 21. augusta 1968 vojská piatich krajín Varšavskej zmluvy rozhodli upevniť svoju moc v Československu, čím sa obnovil totalitný komunistický režim, ktorý pretrval až do roku 1989.⁵

1.1 Nežná revolúcia

Pojem Nežná revolúcia si väčšina z nás spája so 17.novembrom, no málokto si uvedomuje, že 17.november bol len vyvrcholením predošlých udalostí. V júni 1989 došlo k zverejneniu petície s názvom Niekoľko viet, v ktorej Charta 77, neformálne občianske hnutie, uvádzalo viacero požiadaviek, išlo najmä o prepustenie politických väzňov, zrušenie obmedzení slobody zhromažďovania, zastavenie prenasledovania nezávislých osôb, taktiež predložili požiadavky veriacich a žiadali slobodnú diskusiu o vývoji v Československu od druhej svetovej vojny.

V auguste bol podpísaný protestný list prezidentovi Gustávovi Husákovi, v ktorom 31 významných slovenských disidentov žiadalo o zastavenie trestného stíhania proti členom Bratislavskej päťky, zoskupenia piatich predstaviteľov disentu, ktorú tvorili Ján Čarnogurský, Miroslav Kusý, Hana Ponická, Anton Selecký a Vladimír Maňák. Taktiež žiadali vládu o uctenie obetí invázie vojsk Varšavskej zmluvy v auguste 1968.

⁵ KUBÁT, Michal a kol. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. s. 355 - 357 ISBN 80-86432-90-4

V dňoch 21. a 22. novembra 1989 sa v Bratislave konal proces proti Bratislavskej päťke. Súd prepustil Ponickú, Seleckého a Maňáka a pre Kusého vydal osemmesačný podmienený trest. Konanie proti Čarnogorskému pokračovalo. Do Súdneho paláca prišli stovky ľudí, aby podporili disidentov.⁶

V roku 1989 sa vo východnej Európe strhla vlna protestov proti komunistickej vláde. Medzi najvýznamnejšie udalosti patrilo vrchol poľského hnutia Solidarita, prijatie demokratickej ústavy v Maďarsku a masový odchod tisícov východonemeckých Nemcov hľadajúcich slobodu, po tom, čo Maďarsko otvorilo hranice s Rakúskom. Napriek významným udalostiam v okolitých krajinách československý ľud čakal až do konca jesene 1989.

16. novembra sa študenti v Bratislave zhromaždili na pokojnej demonštrácii a na druhý deň sa v Prahe uskutočnil študentský pochod schválený úradmi. Pražský pochod si mal pripomínať 50. výročie potlačenia študentskej demonštrácie v Nemcami okupovanej Prahe, študenti však čoskoro začali režim kritizovať a polícia reagovala agresiou. Tento incident spustil celonárodné protestné hnutie, nazývané nežná revolúcia. Demonštrácie a prodemokratické štrajky sa konali pod provízórnym vedením Občianskeho fóra, opozičnej skupiny, v ktorej pôsobili ako hlavný hovorca disidentský dramatik a spoluautor Charty 77 Václav Havel. Na Slovensku bola založená paralelná skupina s názvom Verejnosť proti násiliu. Denné masové zhromaždenia vyvrcholili všeobecným štrajkom 27. novembra, počas ktorého ľud požadoval slobodné voľby a ukončenie vlády jednej strany.⁷

Komunistické úrady boli nútené rokovať s opozíciou a výsledkom bola dočasná vláda tvorená členmi Občianskeho fóra a Verejnosti proti násiliu. Husák rezignoval v decembri 1989 a Havel bol vybraný ako jeho nástupca a ako prvý nekomunistický prezident Československa po viac ako 40 rokoch. Bývalý šéf strany Alexander Dubček sa vrátil do politického života ako nový predseda Federálneho zhromaždenia. V júni 1990, v prvých slobodných voľbách v Československu od roku 1946, získali rozhodujúce

⁶ ÚSTAV PAMÄTI NÁRODA - SME. 2019 *How the Velvet Revolution happened (timeline)* [online] 2019. [cit. 22.4..2021]. Dostupné na internete: <https://spectator.sme.sk/c/22258011/velvet-revolution-1989-timeline-of-events.html>

⁷ WHEATON, Bernard. *The Velvet Revolution: Czechoslovakia, 1988-1991*. Routledge, 2018. s. 24 - 43 ISBN 0429975392

väčšiny Občianske fórum a Verejnost' proti násiliu a v júli bol Havel znovu zvolený za prezidenta.⁸

Československá federácia sa v rokoch 1991–92 začala javiť čoraz krehkejšou a separatizmus sa stal dôležitou otázkou. Václav Klaus stál na čele stredopravej koalície, ktorej súčasťou bola aj Občianska demokratická strana, ktorej bol spoluzakladateľom. Slovenské premiérske kreslo získal Vladimír Mečiar, hlasný slovenský nacionalista a prominentný člen Verejnosti proti násiliu, ktorý krátko pôsobil vo funkcii slovenského premiéra v rokoch 1990–91. Mečiar stál na čele svojho Hnutia za Demokratické Slovensko. Strany na čele s Klausom a Mečiarom podporila asi jedna tretina voličov v ich príslušných republikách, rozdiely medzi nimi však boli príliš veľké na to, aby bolo možné zostaviť stabilnú federálnu vládu.⁹

Po Havlovej demisii 20. júla 1992 sa neobjavil žiadny vhodný kandidát na federálneho prezidenta, tým pádom Československu chýbal symbol jednoty. V politických kruhoch sa predpokladala potreba rozdelenia štátu. Neexistujú dôkazy, ktoré by svedčili o tom, že rozdelenie štátu by bolo bývalo požiadavkou verejnosti, keďže ani Klaus, ani Mečiar nechceli prostredníctvom referenda požiadať obyvateľov o verdikt. Obe republiky pokračovali v rokovaníach o separácii v atmosfére mieru a spolupráce. Koncom novembra poslanci Národného zhromaždenia odhlasovali rozdelenie Československa. Obe republiky vyhlásili nové ústavy a o polnoci 31. decembra 1992, po 74 rokoch spoločnej existencie narušenej iba druhou svetovou vojnou, bolo Československo formálne rozpustené. Dokončením tohto takzvaného zamatového rozvodu vznikli 1. januára 1993 dve samostatné krajiny - Slovenská a Česká republika.¹⁰

1.2 Slovenská republika

Ústava Slovenskej republiky bola prijatá Slovenskou národnou radou 1. septembra 1992, štyri mesiace pred oficiálnym rozdelením federácie. Nová ústava odráža Chartu

⁸ KOVÁČ, Dušan.. *Dejiny Slovenska*, Praha: NLN, 2007. s. 313 - 314 ISBN 978-80-7106-899-0

⁹ RYCHLÍK, Ján. *Rozdělení Česko-Slovenska 1989-1992*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, spol. s. r. o., 2012. s 258-300 ISBN 978-80-7429-296-5

¹⁰ RYCHLÍK, Ján. *Rozdělení Česko-Slovenska 1989-1992*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, spol. s. r. o., 2012. s 330-358 ISBN 978-80-7429-296-5

základných práv a slobôd prijatú bývalým československým federálnym zhromaždením v roku 1991. Ústava ustanovuje jednokomorový zákonodarný orgán (Národná rada) pozostávajúci z poslancov vybraných priamymi voľbami. Hlava štátu, prezident, je volená na päťročné funkčné obdobie. Ústava z roku 1992 upresňovala, že prezident má byť zvolený trojpätinovou väčšinou Národnej rady, v roku 1999 však vláda schválila ústavnú zmenu, na základe ktorej budú ďalší prezidenti volení prostredníctvom priamych volieb. Najvyšším výkonným orgánom republiky je vláda na čele s predsedom vlády, ktorého vymenúva prezident. Predsedom vlády sa zvyčajne stáva predseda strany s najvyšším počtom získaných hlasov v parlamentných voľbách v rámci koalície v Národnej rade.¹¹

Oficiálny dátum vzniku Slovenskej republiky je 1. január 1993. Nový slovenský predseda vlády Vladimír Mečiar a jeho český náprotivok Václav Klaus patrili k najsilnejším zástancam rozchodu. Na Slovensku sa objavuje zmysel pre národnú hrdosť, no zároveň aj obavy z budúcnosti republiky. Slovensko bolo vo všeobecnosti vnímané ako neskúsenejší mladší partner vo federácii, čo však na druhej strane poskytlo republike určitý stupeň politickej bezpečnosti a ekonomickej stability. Znova sa objavili dlhoročné politické rozdiely a napätie so susednými krajinami, ktoré boli potláčané počas obdobia sovietskej nadvlády, najvýraznejšie boli obavy Maďarska z budúcnosti veľkej maďarskej menšiny v južnej oblasti Slovenska. Ekonomické predpovede pre Slovensko boli navyše spravidla menej optimistické ako prognózy pre Českú republiku. Slovensko zdedilo ekonomiku závislú od rozsiahleho, ale zastaraného ťažkého priemyslu a krajina čelila rastúcej nezamestnanosti a zlým vyhliadkam na zahraničné investície. Taktiež, v dôsledku českej dominancie federálneho vedenia Česko-Slovenska, slovenským regionálnym vodcom chýbali skúsenosti na národnej úrovni.¹²

Vo februári 1993 sa prezidentom Slovenskej republiky stal Michal Kováč, podpredseda Hnutia za demokratické Slovensko (HZDS). Po jeho zvolení do funkcie nastali ťažkosti so stabilitou koalície vlády, čo viedlo k dominancii HZDS na čele s Mečiarom, ktorý uprednostňoval cestu populistického nacionalizmu, znevýhodňujúc tak

¹¹ CHOVANEC, Jaroslav. *Cesta k zvrchovanosti Slovenskej republiky*. Bratislava: Slovenská informačná agentúra, 1997. s.10-51 ISBN 80-8048-171-7

¹² TEICH, Mikuláš - KOVÁČ, Dušan - BROWN, D. Martin. *Slovakia in History*. Cambridge University Press, 2011. s. 380 - 390 ISBN 9781139494946

menšiny žijúce na Slovensku. Je potrebné poznamenať, že sa príliš nezaujímal o bližšiu spoluprácu so západnou Európou, taktiež netoleroval prípadný nesúhlas opozičných strán. V marci 1994 Mečiar stratil dôveru a bol nútený rezignovať. Nová dočasná päťkoalícia na čele s novým predsedom vlády Jozefom Moravčíkom prijala politiku užšej spolupráce so západnou Európou.

Vo voľbách v septembri 1994 sa HZDS opäť dostalo k moci a Mečiar získal funkciu predsedu vlády. Koalícia bola zložená z HZDS, pravicovej Slovenskej národnej strany a ľavicového Združenia robotníkov Slovenska. Po návrate do funkcie sa Mečiar pokúsil centralizovať štátne orgány blokovaním ďalšej privatizácie štátnych spoločností. Navyše sa prehĺbila rivalita medzi Mečiarom a Kováčom. Postoj Mečiarovej vlády k menšinám na Slovensku a jeho slabá oddanosť demokratickým princípom nezostala bez povšimnutia medzinárodného spoločenstva a v marci 1995, na nátlak západných mocností, podpísali Slovensko a Maďarsko Zmluvu o priateľstve a spolupráci, v ktorej sa slovenská vláda zaviazala chrániť práva menšín. Oddanosť tomuto záväzku bola spochybnená po stanovení slovenského jazyka ako úradného jazyka Slovenskej republiky. Maďarská vláda vyhlásila, že politika je v rozpore so zmluvou. Počas roka 1996 vzrastali obavy z antidemokratického smerovania Mečiarovej vlády, ktoré obsahovalo takzvaný zákon o podvracaní, ktorý by obmedzil slobodu prejavu, ktorý Kováč odmietol podpísať. Zákon bol neskôr schválený v pozmenenej podobe.¹³

V júni 1997 parlamentný výbor Európskej únie (EÚ) jasne vyjadril podmienku na kvalifikáciu Slovenska na členstvo v EÚ. Slovenská vláda bude musieť urobiť úpravy svojej politiky voči opozícii a zaobchádzaniu s menšinami. Kováč a Mečiar súhlasili s dohodami v októbri, avšak na samite EÚ v decembri sa ukázalo, že Slovensko nebude medzi prvou vlnou krajín bývalého sovietskeho bloku prijatých do únie.

Na začiatku roka 1998 prebehlo niekoľko neúspešných pokusov o voľbu nového prezidenta a 2. marca, po vypršaní Kováčovho funkčného obdobia, sa v súlade so slovenskou ústavou prenieslo na Mečiara niekoľko prezidentských povinností. Mečiar okamžite prijal niekoľko jednostranných rozhodnutí, ktoré jednoznačne prospievali jeho vlastným záujmom. Jeho činy, odsúdené EÚ a USA, vyvolali na Slovensku sériu

¹³ BARTL, Július - ŠKVRNA, Dušan. *Slovak History: Chronology & Lexicon*. Bolchazy-Carducci Publishers, 2002. s. 174 - 178 ISBN 9780865164444

protestov. Krajina zostala po zvyšok roka bez prezidenta. Parlamentné voľby, konajúce sa v septembri, mali za následok zbavenie moci HZDS.¹⁴ Vládu prevzali štvorkoalícia zložená zo stredopravej Slovenskej demokratickej koalície, Strany demokratickej ľavice, stredolavej Strany občianskeho porozumenia a Strany maďarskej koalície, a Mikuláš Dzurinda, ktorý bol predsedom Slovenskej demokratickej koalície, bol zvolený za predsedu vlády. Mečiar kandidoval v prezidentských voľbách konajúcich sa 29. mája 1999, no bol porazený Rudolfom Schusterom, príslušníkom karpatsko-nemeckej menšiny a predsedom Strany občianskeho porozumenia¹⁵. Nová vládna koalícia vyhlásila zámer pripraviť krajinu na členstvo v EÚ a NATO, prijať opatrenia na zastavenie zhoršovania životného prostredia a zakročiť proti organizovanému zločinu, ktorý sa v druhej polovici 90. rokov stal čoraz znepokojivejším problémom. Koalícia tiež predstavila rozsiahly úsporný program zameraný na zastavenie hospodárskeho poklesu Slovenska. Program narazil na vlnu protestov a štrajkov, priaznivo ho však prijala Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), ku ktorej sa Slovensko pripojilo v roku 2000.¹⁶

Politické ťažkosti pretrvávali aj v 21. storočí; ekonomika sa však začala obracať a vláda pokračovala v privatizácii štátnych priemyselných odvetví. Po parlamentných voľbách v roku 2002 si Dzurinda udržal post predsedu vlády. Nová stredopravá vládna koalícia schválila ďalšie hospodárske a sociálne reformy, ale v roku 2003 stratila parlamentnú väčšinu. Rok 2004 bol významným rokom, pretože krajina vstúpila do NATO aj EÚ. Ivan Gašparovič zo strany Hnutie za demokraciu v tom roku v prezidentských voľbách porazil Mečiara a ekonomika naďalej rástla. Výsledkom parlamentných volieb v roku 2006 bola nová koalícia vládnučich strán. Predsedom vlády sa stal líder populistickej strany SMER - sociálna demokracia Robert Fico¹⁷. Slovensko sa nevyhlo globálnemu hospodárskemu úpadku, ktorý nastal v roku 2008, avšak podpora

¹⁴ BARTL, Július - ŠKVRNA, Dušan. *Slovak History: Chronology & Lexicon*. Bolchazy-Carducci Publishers, 2002. s. 180 - 184 ISBN 9780865164444

¹⁵ KANCELÁRIA PREZIDENTA SR. *Bývalí prezidenti*. [online]. 2021. [cit. 23.4.2021]. Dostupné na internete: <https://www.prezident.sk/rudolf-schuster/>

¹⁶ VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky od 30.10.1998 do 15.10.2002* [online]. Bratislava, 1998, online. 43s. [23.4.2021]. Dostupné na internete: https://www.vlada.gov.sk/data/files/981_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-30-10-1998-do-15-10-2002.pdf

¹⁷ ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Pridelenie mandátov politickým stranám*. [online]. 2006. [cit. 23.4.2021]. Dostupné na internete: <https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2006/slov/obvod/results/tab4.jsp.htm>

verejnosti pre premiéra Fica zostala vysoká, a to čiastočne aj vďaka prijatiu eura na začiatku roka 2009. Slovensko sa stalo druhou krajinou v bývalom komunistickom bloku, po Slovinsku, ktorá tak učinila. V apríli Gašparovič porazil Ivetu Radičovú zo Slovenskej demokratickej a kresťanskej únie (SDKÚ), a stal sa tak znovu zvoleným prezidentom. Významnou otázkou vedúcou k parlamentným voľbám v júni 2010 bola úloha Slovenska pri záchrane dlhovo zaťažených krajín eurozóny. Na čele štvorkoaličnej stredopravej vlády, ktorá vzišla z týchto volieb, bola Iveta Radičová, ktorá sa stala prvou ženou vo funkcii slovenskej premiérky. V auguste 2010 slovenský parlament odmietol zaplatiť 816 miliónov EUR (1,1 miliardy USD), ktoré predstavovali podiel krajiny na záchrannom fonde pre Grécko organizovanom EÚ a Medzinárodným menovým fondom. Slovensko tvrdilo, že ich krajina je jednou z najchudobnejších v eurozóne a nemožno od neho očakávať, že budú financovať zlé ekonomickú situáciu so svojimi bohatšími susedmi. Tento sentiment sa dostal do popredia v októbri 2011, keď vládu Radičovej zvrhlo hlasovanie o nedôvere k rozšíreniu Európskeho nástroja finančnej stability (EFSF), ktorý je hlavným mechanizmom záchrany eurozóny. Po páde vlády začala Radičová rokovania so Smerom a Fico sa výmenou za predčasné voľby zaviazal k podpore EFSF.¹⁸

Keď Slováci v marci 2012 smerovali k volebným urnám, rázne odmietli Radičovej koalíciu. Smer, s Ficom na čele, obsadil 83 zo 150 poslaneckých kresiel a stala sa prvou slobodnou stranou, ktorá získala absolútnu väčšinu v slovenskom parlamente od pádu komunizmu.¹⁹ Obvinenia z korupcie proti stredopravým politikom, ako aj frustrácia z úsporných opatrení, uspokojili voličov SDKÚ a strana sotva získala dostatočný počet hlasov potrebných na zastúpenie v parlamente. Fico sa zaviazal, že jeho vláda bude dodržiavať nariadenia o kontrole deficitu nového fiškálneho kompaktu EÚ zvyšovaním daňových sadzieb bohatých jednotlivcov a spoločností. Aj keď bol Fico nútený odložiť plán, ktorý by znárodnil dve súkromné poisťovacie spoločnosti, aby vytvorili jedného

¹⁸ BÚTORA, Martin. Slovenská zahraničná politika po 25 rokoch: korene, dedičstvá, dilemy In: *Maximum možného? 25 rokov samostatnej českej a slovenskej zahraničnej politiky*. [elektronický zdroj] Heinrich-Böll-Stiftung e.V., 2017. s. 15 - 16 [cit. 25.4.2021]. ISBN 978-80-907076-0-3 Dostupné na internete: https://cz.boell.org/sites/default/files/publikace_final_online_1.pdf

¹⁹ ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Pridelenie mandátov politickým stranám*. [online]. 2012. [cit. 25.4.2021]. Dostupné na internete: <https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2012/sr/tab4.jsp@lang=sk.htm>

vládneho poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, zostal naďalej veľmi populárnym.²⁰ Politická a ekonomická stabilita posilnila Ficovu pozíciu, voliči však jeho ponuku stať sa prezidentom v marci 2014 rázne odmietli. Vďaka víťazstvu by Smer získal kontrolu nad parlamentom, súdnictvom a prezidentským úradom. Namiesto toho si voliči zvolili podnikateľa a prvo - politika Andreja Kisku, ktorý zastával prevažne reprezentatívnu úlohu.²¹

1.3 Medzinárodná integrácia

Slovenská republika ako suverénny štát bola uznaná k 1. máju 1993 vládami 99 štátov sveta. Od 1. januára 1993 sa Slovenská republika stala účastníckym štátom Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE). Dňa 19. januára 1993 bola Slovenská republika prijatá za člena OSN a 30. júna 1993 sa stala členským štátom Rady Európy. Významným krokom v novodobých dejinách Slovenskej republiky bolo podpísanie Európskej dohody o pridružení Európskymi spoločenstvami 4. októbra 1993.²²

Slovenská republika mala záujem aj o členstvo v EÚ a NATO, k čomu bolo potrebné splňať Kodaňské kritériá, ku ktorým patrí demokracia, rešpektovanie právneho štátu, rešpektovanie ľudských práv a taktiež fungujúca trhovú ekonomiku. Slovenská republika sa uchádzala prvýkrát o členstvo už v roku 1995, no nebola zaradená do prvého kola negociácií. Až v roku 1998, keď splnila Kodaňské kritériá a narástla jej medzinárodná dôveryhodnosť, došlo k prehodnoteniu názorov EÚ a NATO na pripravenosť Slovenskej republiky na členstvo. Je potrebné poznamenať, že EÚ a NATO v tomto období znášali následky prvého kola rozširovania a bolo potrebné ich presvedčiť o konaní druhého kola rozširovania. K vstupu do EÚ bola potrebné transponovať súbor právnych predpisov EÚ do vnútroštátneho práva v rámci daného časového limitu. Transpozícia sa stala politickou prioritou Slovenskej republiky. Taktiež bolo potrebné

²⁰NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *História NR SR*. [online]. 2004-2021. [cit. 25.4.2021]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/historia>

²¹ ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Počet a podiel platných hlasov odovzdaných pre jednotlivých kandidátov na prezidenta Slovenskej republiky podľa obvodov*. [online]. 2014. [cit. 25.4.2021]. Dostupné na internete: https://volby.statistics.sk/prez/prez2014/Prezident-dv/Tabulka12_sk.html

²² DULEBA, Alexander - LUKÁČ, Pavol - WLACHOVSKÝ, Miroslav. *Zahraničná politika Slovenskej republiky východiská, stav a perspektívy*. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku - Friedrich Ebert Stiftung, 1998. str. 12. ISBN 80-967745-4-9

prepracovať celú vojenskú štruktútu, aby bola pripravená na vstup do NATO. Obdivuhodným je aj fakt, že tieto činnosti podporovali nielen všetci politici, nehľadiac na umiestnenie v politickom spektre, ale aj široká verejnosť, ktorá dúfala v orientáciu smerom k východným hodnotám. Slovenská republika sa napokon stala členom NATO 29.marca 2004 a členom EÚ 1.mája 2004. Po druhom rozšírení v roku 2004, kedy EÚ prijala celkovo 10 nových členov vrátane Slovenskej republiky, sa staré členské štáty obávali, že rozširovanie so sebou prinesie pokles sociálnych a enviromentálnych štandardov a že nižšie daňové sadzby v nových členských štátoch by viedli k odlivu spoločností zo starších členských štátov. Napätým vzťahom v rámci spoločenstva neprospieval ani fakt, že staré členské štáty sa snažili odkladať vstup nových členov do Shengenského priestoru, a to kvôli obavám z prílivu lacnej pracovnej sily, organizovaného zločinu a žadateľov o dávky, ktorý by zahltili ich sociálne systémy. Vďaka značnému diplomatickému úsiliu sa Slovenská republika stala členom Shengenského priestoru 21.decembra 2007. Žiadna zo spomínaných obáv starých členov sa nenaplnila a môžeme konštatovať, že rozšírenie Shengenu obohatilo obe strany. Slovenská republika sa vstupom do EÚ stala zároveň aj členom Hospodárskej a menovej únie a pokiaľ nedošlo k naplneniu maastrichtských kritérií mala výnimku týkajúcu sa prijatia spoločnej meny. Národná banka Slovenska deklarovala svoju podporu vstupu do Európskej menovej únie v čo najskoršom možnom termíne. Maastrichtské kritériá sa podarilo splniť v marci 2008 a 1.januára 2009 oficiálne vstúpilo do tretej fázy budovania Hospodárskej a menovej únie, ktorá sa neformálne označuje aj ako vstup do Európskej menovej únie. Tento krok bol dôležitý nielen z hľadiska hlbšej integrácie v rámci EÚ no taktiež sa Slovenská republika stala oveľa lákavejšou pre zahraničných investorov vďaka silnejšej mene - euru.²³

Počas prvých dvadsiatich rokov svojej existencie sa Slovensko stalo súčasťou viacerých celosvetovo významných organizácií ako je WTO, OECD a OSN. Môžeme teda skonštatovať, že Slovenská republika získala v relatívne krátkom čase široké medzinárodné uznanie a získala členstvo v najdôležitejších medzinárodných

²³ ŠEFČOVIČ, Maroš. Twenty years of Slovakia . In: *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. [elektronický zdroj] Research Center of the Slovak Foreign Policy Association, 2013, roč.22, č.1-2, s.3-8 [cit.7.5.2021]. ISSN 1337-5482 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/26590376>

spoločenstvách, teda rovnaký medzinárodný štatút a postavenie ako okolité štáty s oveľa dlhšou tradíciou zahraničnej politiky.

2 Historický vývoj vnútroštátnej a zahraničnej politiky

Maďarska

Moderný politický systém v Maďarsku síce obsahoval prvky autokracie v priebehu 19. a 20. storočia, no v rokoch 1867 až 1948 mal fungujúci parlament s viacstranovým systémom a relatívne nezávislým súdnictvom. Po komunistickom ovládnutí v roku 1948 bol zavedený politický systém v sovietskom štýle s jednou komunistickou stranou v hlavnej úlohe, ktorej boli podriadené všetky zákonodarné a výkonné zložky vlády a taktiež právny systém. V tomto roku boli zrušené všetky súperiace politické strany a Maďarská sociálnodemokratická strana bola prinútená zlúčiť sa s komunistickou stranou a vytvoriť tak Maďarskú stranu pracujúcich. Po revolúcii v roku 1956 bola reorganizovaná na Maďarskú socialistickú robotnícku stranu, ktorá prežila až do pádu komunizmu v roku 1989.²⁴

2.1 Pád komunizmu

Transformácia v roku 1989 prebiehala súčasne na viacerých úrovniach a v súlade so západnými liberálnymi hodnotami. Prvým zásadným krokom bola revízia ústavy z roku 1949 v rámci ktorej bol vymedzený ideologický rámec ekonomických a politických zmien akými bolo obmedzenie moci štátu, zavedenie viacstranového parlamentného systému zastupiteľskej demokracie so slobodnými voľbami, oddelenie legislatívnej a výkonnej zložky vlády, vytvorenie nezávislého súdneho systému a kontrolnej protiváhy parlamentu v podobe Ústavného súdu a Ombudsmana a taktiež vytvorenie možností priamej demokracie prostredníctvom referend.²⁵

Ekonomické reformy, prvé boli zavedené už počas Kádárovho režimu v šesťdesiatych rokoch boli neskôr nasledované ďalšími trhovými reformami počas osemdesiatych rokov, viedli k prechodu z centrálne plánovanej ekonomiky, ktorá je typická pre socialistické politické režimy, na trhovú, resp. kvázi-trhovú ekonomiku. Konštatujeme, že k ekonomickej zmene režimu, vďaka skorým reformám, došlo pred

²⁴ CABADA, Ladislav - DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Komparace politických systémů III*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. s. 58-60. ISBN 80-245-0060-3.

²⁵ PAPPAS, Takis S. *Polulist Democracies: Post-Authoritarian Greece and Post-Communist Hungary*. In: *Government and Opposition*. [elektronický zdroj]Cambridge University Press, 2014, roč. 49, č. 1, s. 7. [cit. 15.5.2021] ISSN 0017257X Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/26350317>

politickou zmenou režimu, čoho dôkazom je aj fakt, že už pred rokom 1989 jednu tretinu HDP produkoval súkromný sektor a ceny v maďarskej ekonomike sa približovali cenám trhových ekonomík. Ďalším ukazovateľom prínosu skorých reform sú aj zahraničné investície, ako napríklad General Motors a General Electric, ktoré prebehli ešte pred politickou zmenou režimu. Vďaka Kádárovým reformám získalo Maďarsko náskok voči ostatným krajinám v regióne a stalo sa najatraktívnejším pre priame zahraničné investície.²⁶

Medzitým sa množili neformálne združenia, kluby a diskusné kruhy, ako napríklad Maďarské demokratické fórum, Federácia mladých demokratov (Fiatal Demokraták Szövetsége; Fidesz), Strana slobodných demokratov a Spoločnosť Bajcsy-Zsilinszky. Demokratická únia vedeckých pracovníkov, ktorá bola podporovaná značnou časťou akademických a administratívnych pracovníkov vedeckých inštitúcií, bola prvým nezávislým profesionálnym združením, ktoré spochybnilo komunistami ovládanú Národnú radu odborov a nadviazalo kontakt aj s poľskou úniou Solidarity. Filmári, spisovatelia a novinári znovuobjavili svoje právo na slobodu slova, vydavatelia tlačili rukopisy, ktoré boli celé desaťročia zamknuté, objavili sa nové periodiká a tlač, rozhlas a televízia zvrhli tabu, ktoré tu prevládalo viac ako 40 rokov.²⁷

Osud maďarských menšín v susedných krajinách ako Československo, Rumunsko a Juhoslávia, ale aj Podkarpatskej Rusi (dnes Karpatsko-ukrajinská oblasť) znepokojoval maďarskú vládu, už aj po rozdelení Uhorska po prvej svetovej vojne. Územný revizionizmus bol základným kameňom medzivojnovej maďarskej zahraničnej politiky a obavy z menšín pretrvávali medzi významnou časťou Maďarov doma i v zahraničí aj po druhej svetovej vojne. Táto obava sa však nevzťahovala na komunistickú maďarskú vládu, ktorá počas troch desaťročí nasledujúcich po druhej svetovej vojne zakázala túto otázku vôbec spomenúť. Osud menšín sa však stal čoraz naliehavším problémom po nástupe Nicolae Ceaușesca k moci v Rumunsku a jeho brutálnej protimaďarskej vnútornej politike v Sedmohradsku. Kádárov režim sa snažil vyhnúť tejto otázke, aby neurazil bratské

²⁶ BEREND, Iván T. Hungary in transforming Central and Eastern Europe, 1989-2008: A few debated questions. . In: *Society and Economy*. [elektronický zdroj] Akadémiai kiadó, 2009, roč. 31, č. 1, . s 34-35. [cit. 16.5.2021] ISSN 15889726 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/41473811>

²⁷ WHITE, Stephen - BATT, Judy - LEWIS, G. Paul. *Developments in Central and East European politics 3*. Durham, NC : Duke University Press, 2003. s. 59-61. ISBN 0822330946

komunistické vlády v sovietskom bloku, ale vzostup ľudských práv v medzinárodnej politike v 70. rokoch to sťažoval. Na konci 80. rokov 20. storočia dosiahli podmienky bod, keď sa maďarskí stranícki a vládni vodcovia museli pripojiť k celosvetovým verejným protestom proti represiám Maďarov v okolitých štátoch. Obzvlášť ich rozčúlila rumunská politika prerozdelenia a premiestnenia vidieckeho obyvateľstva, ktorá by, ak by bola úplne implementovaná, zničila veľké množstvo etnických maďarských osád a v skutočnosti by bola príčinou politiky masovej asimilácie. Poskytnutím azylu utečencom zo Sedmohradska (nielen Maďarom, ale aj Rumunom a Nemcom) v čase ekonomickej neistoty, tolerovaním a podaním formálnych sťažností pre medzinárodné organizácie po neúspešnom stretnutí Grószsa s Ceaușescom v auguste 1988 maďarská vláda naznačila svoje odhodlanie aktívne sa zaujímať o osud maďarských menšín v susedných krajinách. Táto politika v oblasti ochrany ľudských práv v kombinácii s obnovenými vzťahmi s Rakúskom, nadviazaním obchodných vzťahov s Južnou Kóreou a obnovením diplomatických vzťahov s Izraelom (prerušených od arabsko-izraelskej vojny v roku 1967) sa považovala za znak samostatnej zahraničnej politiky, ako aj úsilie o posilnenie väzieb Maďarska so západnou Európou.²⁸

2.2 Postkomunistické Maďarsko

V novembri 1988 začala prechodná vláda Németha, vládnuca do mája 1990, systematický dialóg vo forme národného okrúhleho stola, konajúceho sa od marca do septembra 1989, po tom ako vtedajší komunistický režim sa preukázal byť odsúdený na zánik. V tomto dialógu diskutovali predstavitelia vlády a hlavných opozičných strán o pokojnej výmene režimov. Výsledkom bolo zavedenie nového volebného zákona na základe ktorého bol zavedený systém pomerného zastúpenia jednokomorového Národného zhromaždenia pozostávajúceho z 386 členov. Z týchto 386 poslancov malo 176 zastupovať jednotlivé volebné okresy, zvyšných 210 kresiel malo byť prerozdelených na základe hlasovania na regionálnej a celoštátnej úrovni. Voľby sa riadne konali v dvoch kolách v marci a apríli 1990, čo viedlo k veľkému víťazstvu pravicovej koalície vedenej Maďarským demokratickým fórom, ktorá zahrňala maloroľníkov a kresťanských demokratov a ktorá obsadila takmer tri pätiny kresiel v parlamente. Opozíciu zastupovala

²⁸ BUGAJSKI, Janusz. *Ethnic politics in Eastern Europe : a guide to nationality policies, organizations, and parties*. Armonk, N.Y. : M.E. Sharpe, 1994. s. 409-411. ISBN 1-56324-282-6

Aliancia slobodných demokratov, ktorá obsadila štvrtinu kresiel, a Maďarská socialistická strana a Fidesz, z ktorých každá získala menej ako desatinu kresiel. Keďže tieto tri strany predstavovali tri odlišné ideológie, nedokázali vytvoriť jednotný front, čo ich značne znevýhodnilo.²⁹

Dominantou pravicovej koalície bol József Antall, ktorý pôsobil ako prvý postkomunistický maďarský predseda vlády až do svojej smrti 12. decembra 1993. Antall nepatril medzi typických liberálnych vodcov, jeho cieľom bolo vytvorenie tolerantnej a zároveň usporiadanej spoločnosti, rešpektujúc práva a národné tradície. Taktiež sa zaujímal o osud maďarských menšín v susedných štátoch. Tejto problematike sa venoval aj na multilaterálnych diplomatických fórach akými je napríklad Organizácia spojených národov (OSN) alebo Rada Európy. Veľká časť obyvateľstva považovala za chybu to, že Antall nezavrhol zakorenených komunistov z maďarskej byrokracie, vládnych agentúr a bezpečnostných zložiek. Tí sa spočiatku držali v úzadí, no postupom času sa začali zapájať do privatizácie štátnych podnikov, čo viedlo k ich návratu do politického života krajiny, a to až do takej miery, že vo voľbách v roku 1994 získala bývalá komunistická strana 54 percent kresiel v parlamente. Napriek získaniu absolútnej väčšiny sa rozhodli vytvoriť koalíciu s Alianciou slobodných demokratov, vďaka čomu získali až takmer tri štvrtiny parlamentných kresiel. Gyula Horn, posledný minister zahraničia bývalého režimu, sa stal predsedom vlády. Je potrebné poznamenať, že Horn mal veľké zásluhy na vytvorení politiky vedúcej k strhnutiu Železnej opony a zmeny režimu. Ako predseda vlády presadzoval mnohé z politík, ktoré inicioval Antall, vrátane privatizácie hospodárstva a smerovania k členstvu v Severoatlantickej aliancii (NATO) a Európskej únii (EÚ). V roku 1997 bolo Maďarsko spolu s Poľskom a Českou republikou pozvané vstúpiť do NATO.³⁰

Vo voľbách v roku 1998 sa dostal k moci Orbán stojaci na čele Fideszu, čím sa moc presúva opäť do rúk pravice. Paradoxne, Fidesz, ešte pred pádom komunizmu, predstavoval protikomunistické liberálne hnutie plné alternatívnych nápadov, podporujúc

²⁹ LEMKE, Christien - MARKS, Gary. *The crisis of socialism in Europe*. Durham, NC : Duke University Press, 1992. s. 114-116. ISBN 0-8221-1180-1

³⁰ JESZENSZKY, Géza. HUNGARY'S FOREIGN POLICY DILEMMAS AFTER REGAINING SOVEREIGNTY. In: *Society and Economy*. [elektronický zdroj] Akadémiai kiadó, 2007, roč.29, č.1, 2007, s. 45-57. [cit. 17.5.2021] ISSN 15889726 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/41472070>

práva menšín, . Zameriaval sa najmä na mladšiu časť obyvateľstva, v tom čase dokonca odmietali prijať členov nad 35 rokov. Hnutie získavalo popularitu, no uvedomovali si, že ak sa chcú skutočne angažovať v diani na politickej scéne, je potrebné vybrať si medzi pravickou a ľavicou. Pod Orbánovým vedením, ktorý sa stal predsedom strany v roku 1993, kedy bolo kolektívne vedenie strany nahradené individuálnou vedúcou postavou - Orbánom. Vo voľbách v roku 1994 už vystupovali ako národno-liberálna strana. Napriek tomu, že nezaznamenali okamžitý úspech u voličov aj naďalej sa držali pravicových zásad a tém akými boli rodina, Boh, poriadok a vlasť. V roku 1998 sa stali dominantou maďarskej politickej scény s Orbánom v pozícii predsedu vlády, ktorý dohliadal na vstup Maďarska do NATO v roku 1999. Ich prítomnosť vo vláde a stávanie sa do silno pravicovej pozície, zameriavajúc sa na tradičné vidiecke a náboženské sociálne vrstvy, viedlo k väčšej polarizácii spoločnosti a k prehlbovaniu priepasti medzi pravickou a ľavicou. Po voľbách v roku 2002 sa opäť dostala k moci Maďarská socialistická strana s novým predsedom vlády Petrom Medgyesim, ktorý dovedol Maďarsko k členstvu v EÚ v roku 2004 a boli prvou vládou, ktorá získala dôveru voličov dve po sebe nasledujúce volebné obdobia od zmeny politického režimu. Fidesz však ani počas tohto obdobia, kedy nebol vo vládnucej pozícii, neupúšťal zo svojej stratégie, v rámci ktorej sa snažil rozdeliť spoločnosť na dva protichodné tábory, a to najmä pred voľbami v roku 2006, kedy svoju kampaň zakladal na kritike Maďarskej socialistickej strany. Je však potrebné poznamenať, že obe strany bojujúce o moc zakladali svoj predvolebný dialóg najmä na obvineniach, tvrdiac, že opozičná strana má v záujme zhromažďovať majetok v rukách elity. Napokon v roku 2010, po voľbách v ktorých získal absolútnu väčšinu, sa podarilo Fideszu na čele s Viktorom Orbánom opäť získať moc, čím sa začal systematický útok na liberálne postoj v kľúčových oblastiach akými je súdnictvo, centrálna banka, médiá a ľudské práva, čím sa Maďarsko vzdialilo od západných liberálnych ideí a zásad.³¹

Reakcia EÚ, ktorá si zakladá na demokratických zásadách, reagovala na činy Fideszu oneskorene a veľmi rozvážne prostredníctvom uloženia povinnosti sudcov odísť do predčasného dôchodku a snahy o vytvorenie nezávislého Ústavného súdu a Centrálnej banky. Zhovievú reakciu pripisujeme priateľským vzťahom, ktoré si Orbán vytvoril s

³¹ PAPPAS, Takis S. *Polulist Democracies: Post-Authoritarian Greece and Post-Communist Hungary*. In: *Government and Opposition*. [elektronický zdroj] Cambridge University Press, 2014, roč. 49, č. 1, s. 10-19. [cit. 17.5.2021] ISSN 0017257X Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/26350317>

mnohými jednotlivcami v rámci európskych inštitúcií. Po vstupe Maďarska do EÚ sa stal dôležitou postavou najväčšej európskej politickej strany v Európskom parlamente, a to Európskej ľudovej strany. Aj v rámci pôsobenia v EÚ Orbán neupustil od svojej nacionalistickej politiky so zámerom zachovania si suverenity a moci. Jedinou oblasťou, v ktorej uľavuje od nacionalizmu je ekonomika. Na druhej strane EÚ je práve v oblasti ekonomiky obozretnejšia. Orbán preukázal iniciatívu obnoviť finančnú suverenitu Maďarska voči západným finančným inštitúciám, no napriek tomu, že Orbán vypovedal pôžičku, ktorú získal jeho predchodca a fakt, že krajina prednedávnom stála na pokraji bankrotu kvôli odlivu zahraničného kapitálu a bola nútená devalvovať svoju menu jeho snaha bola zbytočná a Orbán bol nútený obnoviť rokovania s Medzinárodným menovým fondom (MMF) a EÚ. Návrat k antiliberálnym a nacionalistickým ideám nastal práve v období kedy aj samotná EÚ čelila finančnej a ekonomickej kríze, v dôsledku čoho bola samotná EÚ nútená pristúpiť k menej demokratickým krokom, najmä v južných krajinách, ako napríklad v Grécku a v Taliansku.³²

Na základe parlamentných volieb v roku 2010 Fidesz, na čele s Viktorom Orbánom, získal 52% hlasov a tým pádom aj možnosť meniť ústavu. V priebehu nasledujúcich dvoch rokov Maďarsko prijalo novú ústavu a parlament schválil alebo pozmenil približne 350 zákonov, ktoré priamo ohrozujú zásady právneho štátu. V roku 2013, na základe novely ústavy prijatej 11.marca 2013, dochádza k degradácii súdnej moci oproti legislatívnej a exekutívnej moci.³³

Na teoretickej úrovni, legislatíva je oddelená od exekutívy, no v skutočnosti obe odvetvia štátnej moci sú v rukách Viktora Orbána, ktorému sa podarilo dostať sa na vrchol štátnej moci. Nová ústava, oficiálne nazývaná Základný zákon Maďarska, ktorá nahradila pôvodnú ústavu z roku 1989, odsúhlasenú viacstranovým konsenzom, bola vypracovaná malou skupinou v rámci Fideszu, bez akýchkoľvek konzultácií s verejnosťou, akékoľvek pokusy o protesty boli odignorované a celý proces schvaľovania bol veľmi rýchly. Dokument obsahuje množstvo doložiek, ktoré zvyhodňujú jednotlivcov pri moci, v dôsledku čoho ho bolo potrebné až päťkrát zmeniť a doplniť. V období od roku 2011 do

³² RUPNIK, Jacques. Régression Postdémocratique En Hongrie. In: *Esprit*. [elektronický zdroj] Editions Esprit, 2013, č. 394 (5), s. 115–117. [cit. 19.5.2021] ISSN 00140759 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/24275239>

³³ RUPNIK, Jacques. Régression Postdémocratique En Hongrie. In: *Esprit*. [elektronický zdroj] Editions Esprit, 2013, č. 394 (5), s. 109 [cit. 19.5.2021] ISSN 00140759 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/24275239>

roku 2013 bol Základný zákon Maďarska doplnený o 32 základných zákonov, ktoré bude môcť budúci parlament pozmeniť len so súhlasom dvojtretinovej väčšiny. Jedným zo základných princípov a pravidiel právneho štátu je, že nikto, ani najvyššie postavení jednotlivci, by nemal stáť nad zákonom a zákon musí byť rešpektovaný. V Maďarsku sledujeme správanie nerešpektujúce spomínanú zásadu. Prokuratúra je na teoretickej úrovni nezávisle fungujúcou centralizovanou inštitúciou od maďarského parlamentu. Avšak na praktickej úrovni, hlavný prokurátor je vyberaný držiteľom najvyššej moci, po ktorom nasleduje formálne vymenovanie parlamentom, ktorý však nemá právomoc ho kontrolovať. Prokuratúra má tendenciu zameriavať sa najmä na opozičné škandály.³⁴

2.3 Hospodárske zmeny

Napriek rozdielnym ideológiám postkomunistických politických strán, všetky sa zhodli na hlavných cieľoch, čím bola napríklad privatizácia štátnych majetkov, vytv ich hlavné ciele sa vytvorenie pluralitnej spoločnosti ako na politickej, tak aj na kultúrnej úrovni a orientácia na západ, naplnená dosiahnutím členstiev v NATO a v EÚ.

Maďarská privatizačná politika spočívala v tom, že maďarská vláda rozpredala štátne spoločnosti na základe obchodno-predajného princípu, na rozdiel od ostatných krajín regiónu, v ktorých fungovala kupónová privatizácia. Napriek rozsiahlym reformám, ktoré zabezpečovali rozvoj trhového hospodárstva, Maďarsko bolo vysoko dlhovo zaťažené. Lajos Bokros, minister financií vo vláde Horn Gyulu, sa pokúsil o zvrat prostredníctvom devalvácie meny, znížením sociálnych dávok a urýchlením predaja kľúčových sektorov maďarskej ekonomiky zahraničným investorom. Tieto hospodárske reformy priniesli stabilitu, neobišli sa však bez sociálneho zaťaženia vrátane korupcie, ktorá charakterizovala proces privatizácie. Štátne prostriedky boli tajne nalievané do spoločností politických prívržencov, z ktorých mnohí nikdy neboli postavení pred súd. Väčšina súkromných investorov boli domáci, ale významné zahraničné investície uskutočnili Nemci, Američania, Rakúšania, Holanďania a Francúzi. Postupné preorientovanie maďarského zahraničného obchodu na Západ si vyžadovalo bolestivé úpravy a viedlo k obchodným deficitom. Ťažkosti vyplývajúce z transformácie vyústili do radikálneho

³⁴ KORNAL, János. HUNGARY'S U-TURN. In: *Society and Economy*. [elektronický zdroj] Cambridge University Press, 2015, roč. 37, č. 3, s. 280-282. [cit. 19.5.2021] ISSN 15889726 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/43774219>

poklesu HDP krajiny. Dvojciferná inflácia bola ďalším javom, ktorý dosiahol vrchol v roku 1991 na úrovni 35 percent a do konca storočia sa neustálila. Inflácia ovplyvnila mzdy a dôchodky, ako aj úroveň zamestnanosti, pričom všetky z nich vykázali straty v bezprostrednom postkomunistickom období. Časť tejto nezamestnanosti bola spôsobená kolapsom trhov v sovietskom bloku a likvidáciou mnohých neefektívnych priemyselných závodov a baní, ktoré boli udržiavané v prevádzke komunistickým režimom prostredníctvom štátnych dotácií na udržanie zamestnanosti.³⁵

Môžeme konštatovať, že vďaka prílevu zahraničných investícií došlo k prestavbe infraštruktúry, rozvoju automobilového priemyslu a taktiež k modernizácii telekomunikačných sietí. Tok zahraničného kapitálu a príchod amerických, rôznych európskych a aj japonských spoločností významne podporil hospodársky rast krajiny. V roku 1997 bolo Maďarsko považované za fungujúcu trhovú ekonomiku a v roku 2001 bola privatizácia považovaná za takmer kompletnú. Maďarsko získalo vďaka úspešnej ekonomickej transformácii dôkaz o konkurencieschopnosti na medzinárodnej scéne. Nasledujúcim cieľom Maďarska bolo vyrovnanie sociálnych nerovností medzi jednotlivými regiónmi krajiny pomocou takzvaného Széchenyiho plánu, ktorý sa zameriaval na štrukturálne reformy v období od roku 2001 až do 2006, zameriavajúc sa na rozvoj východných regiónov prostredníctvom vybudovania diaľnic, výstavby domov, podpory cestovného ruchu, výskumu a vývoja a taktiež zavedením politík na podporu zamestnanosti.³⁶

V roku 2008 maďarská vláda vyhlásila privatizačný proces, ktorý bol súčasťou transformácie režimu, za dokončený. Privatizácia ako systematická súčasť prechodu z centrálne plánovanej ekonomiky na trhovú ekonomiku bola síce ukončená, no to neznamenalo absolútny zánik štátneho vlastníctva. Úloha štátu ako vlastníka sa zmenila a podliehala pravidlám a zásadám trhovej ekonomiky týkajúcich sa najmä politiky hospodárskej súťaže, zamestnanosti a v niektorých prípadoch aj daňovej politiky. Maďarská vláda sa najaktívnejšie angažovala v spoločnostiach so zmiešaným

³⁵ BEREND, Iván T. Hungary in transforming Central and Eastern Europe, 1989-2008: A few debated questions. In: *Society and Economy*. [elektronický zdroj] Akadémiai kiadó, 2009, roč. 31, č. 1, . s 33-41.[cit. 20.5.2021] ISSN 15889726 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/41473811>

³⁶ WANDEL, Cordula. *Industry Agglomerations and Regional Development in Hungary: Economic Processes during European Integration*. Peter Lang AG, 2010. s. 84-85. ISBN 978-3-631-75112-1

vlastníctvom, a to najmä v akciových spoločnostiach. Prípadná zmena vlastníctva v týchto spoločnostiach bola silno ovplyvňovaná miestnou vládou, ktorá upravila zákony tak, aby bolo možné blokovať prechod vlastníctva na potenciálnych investorov z dôvodu podozrenia na ich nekalé úmysly, ktoré by mohli nepriaznivo ovplyvniť, až ohroziť štátny podiel v spoločnosti. Môžeme konštatovať, že bolo v záujme maďarskej vlády nie len si udržať spomínané podiely, no taktiež kontrolu nad spoločnosťou ako takou. Obrat nastala v roku 2010, kedy Maďarsko zmenilo svoj postoj voči zahraničným investorom a zahraničnému vlastníctvu, taktiež bola modifikovaná aj úloha štátu. Vláda rozhodla o redukcii prílišného zahraničného vlastníctva v bankovom sektore, v dôsledku čoho dochádza k zoštátnovaniu a odkupovaniu podielov štátom v kľúčových komerčných bankách. Na opodstatnenie masívneho zoštátnovania ponúkla maďarská vláda dva hlavné argumenty. Prvým je tvrdenie, že dôležité služby, čiže všeobecne verejnoprospešné služby ako železničná doprava alebo mestská hromadná doprava, nie sú poskytované súkromnými spoločnosťami alebo ak aj sú, tak len pre obmedzenú časť obyvateľstva v dôsledku vysokých nákladov. Druhým argumentom je fakt, že lacné, no zároveň efektívne verejné služby sú dôležité pre zlepšenie sociálnej a ekonomickej situácie, keďže zlepšujú celkovú infraštruktúru a pohyblivosť obyvateľstva, čím klesá nezamestnanosť v krajine. Maďarská vláda zohrávala kľúčovú úlohu v rozvoji železničnej infraštruktúry a taktiež pri jej údržbe, pričom maďarská vláda sa primárne nezameriavala na výskum a rozvoj, o čom svedčí aj dlhodobá absencia akejkoľvek inštitúcie zaoberajúcej sa výlučne technologickým rozvojom.³⁷

³⁷ SZANYI, Miklós. The Role of State Ownership in and after Hungary's Transition to a Market Economy . In: *Seeking the Best Master: State Ownership in the Varieties of Capitalism*. [elektronický zdroj] Central European University Press, 2019. s. 225-227 [cit. 21.5.2021]. ISBN 978-963-386-322-0 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/10.7829/j.ctv138wqt7.11>

3 Cieľ a metodika práce

Cieľom našej bakalárskej práce je porovnať charakter zahraničnej politiky a pozíciu na medzinárodnej politickej scéne Slovenskej republiky a Maďarska, dvoch susediacich krajín, ktoré sa napriek svojim rozdielom delia o kus spoločnej histórie. K dosiahnutiu nášho cieľa sme sa dopracovali pomocou opisu historického vývoja politických dejín oboch krajín, opisu vplyvu vnútroštátnej politiky na zahraničnopolitické vzťahy jednotlivých krajín a taktiež vymedzenie postojov týchto krajín voči vybraným subjektom svetového hospodárstva a ich vzťahov.

Pri písaní našej bakalárskej práce sme využívali najmä prvky spoločensko-vedného výskumu. Naším prvým krokom bolo vyhľadávanie relevantných informačných zdrojov. Zamerali sme sa najmä na knižné zdroje, no využili sme aj odborné publikácie a archívne záznamy. Ďalej bolo potrebné vyhľadať a zhromaždiť potrebné informácie a dáta z vybraných zdrojov. V nasledujúcom kroku sa zameriavame na výber adekvátnych výskumných metód podľa zamerania, obsahu a výskumného cieľa. Vyberáme spomedzi rôznych empirických, teoretických a metodologických postupov. Spomedzi teoretických výskumných metód využívame najmä analýzu, ktorá nám napomáha hlbšie a podrobnejšie spoznať jadro problému, vďaka čomu sme schopní lepšie pochopiť skúmanú oblasť. Taktiež využívame syntézu, ktorá, rovnako ako analýza, patrí do kategórie teoretických výskumných metód. Vďaka syntéze sme schopní pospájať jednotlivé poznatky získané analýzou do jednotného a logického celku. Pomocou komparácie sme poukázali na podobné a odlišné prvky a postoje oboch krajín, vďaka čomu sme boli schopní v nasledujúcej fáze sformulovať hypotézy na základe zozbieraných údajov a poznatkov, ktoré prinášajú nový uhol pohľadu na zvolenú problematiku. Posledným krokom je prezentovanie výsledkov výskumu v našej práci. Snažili sme sa o jasnú, prehľadnú a ľahko pochopiteľnú prezentáciu. Vzhľadom na to, že sa v našej práci zameriavame na vnútroštátne a zahraničnopolitické zmeny, zvolili sme štruktúru, ktorá nám umožňuje zoradiť historické udalosti a jednotlivé rozhodnutia vlád v logickom, ľahko prehľadnom chronologickom zoradení. Správne zvolená argumentačná štruktúra dovoľuje čitateľovi lepšie porozumieť prezentovanému výskumu a z neho plynúcim výsledkom.

4 Zahraničná politika v rokoch 2015 až 2020

4.1 Zahraničná politika Maďarska

Od návratu Fideszu, na čele s Viktorom Orbánom, k moci po voľbách v roku 2010 sledujeme v Maďarsku čoraz výraznejší odklon od liberálnych a demokratických zásad smerom k autokracii a silnému nacionalizmu. Politická strana, ktorá začínala ako skupina študentov bojujúca proti neliberálnemu socialistickému režimu opierajúc sa o demokraciu, pluralizmus a zásady právneho štátu, sa pretransformovala do silno pravicovej konzervatívnej strany, ktorá narušuje systém kontrol a protiváh koncentrujúc moc nad inštitúciami a štátnymi orgánmi v rukách jednotlivca - Viktora Orbána, argumentujúc snahou o navrátenie moci ľudu a o ochranu maďarskej suverenity ohrozovanej západnými liberálnymi hodnotami.³⁸

Jedným z najcharakteristickejších aspektov nacionalizmu je izolacionalizmus, ktorý odmieta intervenciu a spoluprácu medzi štátmi pri riešení problémov a výziev. Medzi charakteristické črty nacionalizmu zaraďujeme aj dôležitosť národnej identity, ktorá je nadradená ostatným identitám, prechádzajúc do národnej superiority. Národná superiorita je v postkomunistických štátoch často stavaná do pozície, v ktorej je nezlúčiteľná so západnými liberálnymi hodnotami. Liberálne hodnoty sú personifikované prostredníctvom rôznych menších, štátov, národov, nadnárodných skupín alebo aj vplyvných jednotlivcov. V Maďarsku slúži na prejavenie tohto aspektu nacionalizmu George Soros,³⁹ americký podnikateľ a filantrop maďarsko-židovského pôvodu.⁴⁰

Maďarsko označuje svoju zahraničnú politiku ako súbor hodnôt vychádzajúcich zo zakladajúcich dokumentov medzinárodných organizácií, ktorých je Maďarsko členom, konkrétne z Charty OSN, Severoatlantickej zmluvy (Washingtonská zmluva) a Zmluvy o Európskej únii (Lisabonská zmluva), a taktiež zo Základného zákona Maďarska, novej

³⁸ SATA, Robert - KAROLEWSKI, P. Ireneusz. Caesarean politics. In: *Hungary and Poland in East European Politics*. [elektronický zdroj] Taylor & Francis Group, 19.12.2019, roč.30, č.2, s.206 [cit. 10.6.2021]. ISSN 2159-9173 Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1080/21599165.2019.1703694>

³⁹ BIEBER, Florian. Is Nationalism on the Rise? Assessing Global Trends. In: *Ethnopolitics*. [elektronický zdroj] Taylor & Francis Group, 24.10.2018, roč.17, č.5, s. 525-528 [cit. 10.6.2021]. ISSN: 1744-9065 Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1080/17449057.2018.1532633>

⁴⁰ OPEN SOCIETY FOUNDATIONS. *George Soros*. [online]. [cit. 10.6.2021]. Dostupné na internete: <https://www.opensocietyfoundations.org/george-soros>

ústavy prijatej v roku 2011. Do spomínaného súboru hodnôt zaradujeme mier, bezpečnosť, dodržiavanie medzinárodného práva, demokraciu, ľudské práva, osobné slobody a ich skupinové vyjadrenie, sociálnu zodpovednosť, trvalé hospodárstvo, trvalo udržateľný rozvoj, slobodu sebvýjadrenia, slobodu tlače a rešpektovanie kultúrnej rozmanitosti.⁴¹

V praxi však dochádza k svojskému poňatiu a aplikácii vymenovaných hodnôt. Maďarská vláda, na čele s Orbánom, sa vydala cestou k autokracii. Upevňovaním moci prostredníctvom potlačania suverenity demokratických inštitúcií a zastrášaním nezávislých kritikov v spoločnosti sa čoraz viac vzdávajú od nedávno nadobudnutej demokracie. Maďarsko má najnižšie Freedom House skóre spomedzi všetkých 27 členských krajín EÚ. Freedom House hodnotí prístup obyvateľstva danej krajiny k politickým právam a občianskym slobodám, ako napríklad právo voliť, sloboda prejavu alebo aj rovnosť pred zákonom, v 210 krajinách a územiach prostredníctvom výročnej správy Sloboda vo svete⁴². Kvalita demokracie v Maďarsku rapídne klesla po znovuzvolení Viktora Orbána a Fideszu v parlamentných voľbách v roku 2014. Politický režim Maďarska však nemožno ešte označiť za autokraciu. Na medzinárodnej úrovni nedošlo ešte k jednoznačnému vedeckému konsenzu o type politického režimu Maďarska. Najväčší kritici ho označujú za polodiktatúru, druhá skupina tvrdí, že ide hybridný režim, kombinujúci demokratické a autokratické prvky, pohybujúc sa medzi liberálnou demokraciou a úplným autoritárstvom a posledná skupina ho označuje za simulovanú, selektívnu a populistickú demokraciu.⁴³

Výrazný nacionalizmus a superiorita maďarskej národnej identity sa prejavila aj počas migračnej krízy, ktorá zasiahla EÚ. V tejto otázke zaujalo Maďarsko silno nacionalistický postoj a odmietalo migračnú politiku EÚ. Orbán si získal priazeň maďarskej spoločnosti najmä vďaka uzavretiu južnej hranice, ktorá je nielen hranicou

⁴¹ MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF HUNGARY. *Hungary's Foreign Policy after the Hungarian Presidency of the Council of the European Union* v roku 2011 [elektronický zdroj]. Budapest, [2011], online. s.3-5 [cit.10.6.2021]. Dostupné na internete: https://brexit.kormany.hu/admin/download/f/1b/30000/foreign_policy_20111219.pdf

⁴² FREEDOM HOUSE. *Countries and Territories*. [online]. [cit. 10.6.2021]. Dostupné na internete: <https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores>

⁴³ BOGAARDS,Matthijs. De-democratization in Hungary: diffusely defective democracy [online]. In: *Democratization*. Taylor & Francis Group, 25.6.2018, roč.25, č.8, s.1481-1485 [cit.10.6.2021]. ISSN 1743-890X Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1080/13510347.2018.1485015>

krajiny, ale aj Schengenského priestoru, čím výrazne ovplyvnil trajektóriu migrácie a aj svoje postavenie na európskej politickej scéne.⁴⁴

4.1.1 Maďarsko v Európskej únii

Maďarsko sa oficiálne stalo členským štátom EÚ 1.mája 2004. Avšak od víťazstva Fideszu v parlamentných voľbách v roku 2010 dochádzalo pravidelne k nezhodám medzi EÚ a Maďarskom. Hlavným dôvodom týchto nezhôd je rozdielny pohľad na demokraciu a dodržiavanie jej základných zásad. Orbán si v roku 2014 vytýčil cieľ v podobe vybudovania neliberálnej demokracie, čím spochybnil platnosť demokratických princípov EÚ, ktoré sa krajina vstupom do spoločenstva zaviazala dodržiavať. Orbánov euroskeptický postoj sa preukázal aj v prípade uvalenia sankcií voči Rusku po napadnutí Ukrajiny, kedy aj napriek spomínaným sankciám pokračoval vo svojej politike „východného otvárania“, ktorá zabezpečuje úzku a dlhodobú spoluprácu medzi Ruskom a Maďarskom. Orbánova pozícia v rámci EÚ bola silno ovplyvnená jeho postojom voči migračnej a utečeneckej kríze, ktorá postihla EÚ v roku 2014. Orbán odmietal navrhované riešenia migračnej a utečeneckej krízy predstavené EÚ. K Maďarsku sa v tejto otázke postavili všetky krajiny Vyšehradskej skupiny, Slovensko, Česko a Poľsko, vďaka čomu sa zaradil medzi najvplyvnejšie osobnosti v EÚ.⁴⁵

V roku 2016 prišlo Maďarsko s návrhom reformy, podľa ktorej by sa Európska rada a Európska komisia mali vrátiť k svojim pôvodným funkciám. Je jednoznačné, že Orbán nesúhlasí s hlbšou politickou integráciou. Na druhej strane však navrhol vytvorenie armády Európskej únie, čo by vyžadovalo vytvorenie spoločných inštitúcií a zjednotenie bezpečnostnej politiky, ktorá by sa vo vtedajšej kritickej situácii zaoberala najmä udržiavaním utečencov mimo Európskej únie. Taktiež podporil rozšírenie EÚ o balkánske krajiny, ktoré sú ideologicky bližšie k maďarskému vnímaniu demokracie.⁴⁶

⁴⁴ GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - BOROS, Tamás. *Hungarian Politics in 2015*. Budapest: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2016. s.45-49 HU ISSN 2416-1985

⁴⁵ VÉGH, Zsuzsanna. Hungary: The EU's troublemaker [online]. In: *KEEPING EUROPEANS TOGETHER: ASSESSING THE STATE OF EU COHESION*. European Council on Foreign Relations, Londýn, 1.9.2016, s.72-75 [cit.11.6.2021]. ISBN 978-1-910118-88-7 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/resrep21671.17>

⁴⁶ GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - POGÁTSA, Zoltán. *Hungarian Politics in 2016*. Budapešť: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2017. s.39-42 HU ISSN 2416-1985

Maďarsko ešte nie je členom Eurozóny, keďže ešte nevstúpili do tretej etapy budovania hospodárskej a menovej únie v rámci EÚ a napriek tomu, že mu bola udelená len dočasná výnimka, Orbán nepredpokladá vstup Maďarska do Eurozóny a taktiež nepodporuje hlbšiu integráciu vo fiškálnej a sociálnej politike. Podporuje však vznik multipolárnej viacrýchlostnej Európy, ktorú by tvorili národné štáty vytvárajúce regióny - centrá moci. Jedným z takýchto centier moci by mala byť aj Vyšehradská skupina, v ktorej si Maďarsko získalo dominantnú úlohu vďaka prebratiu iniciatívy počas migračnej krízy. Jednotlivé regióny by navzájom spolupracovali podľa zmlúv EÚ, no vytvorenie viacerých konkurenčných regiónov v rámci EÚ by viedlo k nesúladu so zásadami jednotného európskeho trhu.⁴⁷

V roku 2017 Európska komisia zažalovala Maďarsko v súvislosti s novelizáciou zákona o vysokoškolskom vzdelávaní, ktorá bola zameraná proti Stredoeurópskej univerzite so sídlom v Budapešti, založenú Georgom Sorosom, už spomínaným predstaviteľom liberalizmu a nepriateľom maďarského nacionalizmu. Taktiež bola podaná žaloba aj vo veci nedodržania rozhodnutia Európskej únie z roku 2015 o premiestňovaní utečencov na základe kvót, a to nielen na Maďarsko, ale aj Českú republiku a Poľsko. Zároveň sa v Európskej únii tvorí myšlienka, že východoeurópske členské štáty, ide najmä o Maďarsko, by mali niesť finančnú zodpovednosť za nedodržiavanie rozhodnutia EÚ o prijímaní utečencov a taktiež čoraz výraznejšie podkopávanie autority európskych inštitúcií, nedodržiavanie demokratických zásad a ohrozovanie právneho štátu. Predseda Európskej Komisie Jean-Claude Juncker túto myšlienku však odmieta, keďže by mohlo dôjsť k destabilizácii EÚ. Ak by Európska únia zakročila proti Maďarsku, odzrkadlilo by sa to aj na stabilite Vyšehradskej skupiny, keďže Slovensko prejavuje záujem o hlbšiu integráciu.⁴⁸

V roku 2018 pozorujeme u maďarského premiéra prechod od snahy udržať si suverenitu Maďarska a dištancovať sa od hlbšej integrácie v rámci EÚ k snahe rozšíriť svoje pôsobenie a zvýšiť svoj vplyv v EÚ. Podľa Viktora Orbána by bolo potrebné nahradiť

⁴⁷ JÓZSWIAK, Veronika. *Hungary's Foreign Policy in a Changing International Environment* [elektronický zdroj]. Varšava, [29.3.2017], online. 2s. [cit.11.6.2021] Dostupné na internete: https://www.pism.pl/files/?id_plik=23034

⁴⁸ GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - SEBŐK, Miklós. *Hungarian Politics in 2017*. Budapešť: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2018. s.35-38 HU ISSN 2416-1985

multikultúrnu, liberálnu a, podľa jeho názoru, antidemokratickú elitu v Bruseli konzervatívnym hnutím zameraným proti migrácii a podporujúcim rodinné hodnoty.⁴⁹

Európsky parlament v septembri 2018 vyslovil nedôveru Maďarsku, z dôvodu preskúmania stavu demokracie v Maďarsku, kvôli obavám z obmedzovania slobody prejavu, tlače a združovania a narušenia fungovania ústavného a volebného systému a nezávislosti súdництва. Väčšina maďarského mediálneho priestoru bola v roku 2019 pod kontrolou štátu. Štátom kontrolované médiá sa môžu venovať vybraným témam, ako napríklad migrácia, európsky teror, Brusel alebo cirkevné otázky, len po odsúhlasení autoritami.⁵⁰

V roku 2020 pohrozilo Maďarsko vetovaním rozpočtu EÚ, ktorého prerozdelenie financií Orbán nepovažoval za spravodlivé a ani podmienenie čerpania finančných prostriedkov Európskej únie dodržiavaním demokratických pravidiel, s čím väčšina členských štátov súhlasila.⁵¹ Odôvodnením bolo, že pravidlá spojené s čerpaním rozpočtu a ozdravného balíčka predstavujú útok na ich národnú suverenitu. Cieľom Európskej únie je vyšší stupeň integrácie, od ktorej sa Orbán dištancuje a odmieta spolupracovať. Fidesz vedie silno nacionalistickú rétoriku so sklonom k extrémizmu či už v súvislosti s utečeneckou krízou alebo po novom so zameraním na LGBTQI komunitu.⁵²

4.1.2 *Východné otváranie*

Východné otváranie je súčasťou zahraničnopolitickej stratégie globálneho otvárania, ktorý bol predstavený verejnosti v roku 2011. Stratégia orientovaná na východ bola prijatá pre rozvoj obchodu s východnými ekonomicky vyspelými krajinami Ázie a taktiež pre stimuláciu prílivu kapitálu v podobe investícií z týchto krajín do Maďarska. Ruská federácia sa stala jednou z hlavných cieľových krajín. Súčasťou zlepšovania obchodných vzťahov je aj zlepšovanie vzťahov na diplomatickej úrovni.

⁴⁹ GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - SEBŐK, Miklós. *Hungarian Politics in 2018*. Budapešť: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2019. s.37-40 HU ISSN 2416-1985

⁵⁰ BAYER, Lily. *Human rights and Greta on Hungarian state media watch list* [online]. 2.3.2020 [cit. 11.6.2021]. Dostupné na internete: <https://www.politico.eu/article/hungarian-state-media-not-free-to-report-on-greta-thunberg-human-rights/>

⁵¹ GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - SEBŐK, Miklós. *Hungarian Politics in 2019*. Budapešť: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2020. s.39-43 HU ISSN 2416-1985

⁵² GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - SEBŐK, Miklós. *Hungarian Politics in 2020*. Budapešť: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2021. s.39-43 HU ISSN 2416-1985

Avšak po zavedení sankcií EÚ voči Rusku po prejavení agresie voči Ukrajine, Maďarsko sa nachádza v komplikovanej pozícii. Orbán viackrát kritizoval uvalené sankcie, s odôvodnením, že poškodzujú národné ekonomiky členských štátov. Napriek kritike sankcií však Maďarsko hlasovalo vo všetkých kolách za uvalenie sankcií. Minister zahraničných vecí Szijjártó v roku 2014 vyjadril vernosť EÚ a deklaroval, že Maďarsko sa neodkloní od spoločnej pozície EÚ.⁵³

Napriek tomu, že „Východné otváranie” je oficiálne len hospodárskou politikou, Orbán je otvorený aj politickej a sociálnej transformácii, ktorá posúva Maďarsko od západného liberalizmu a individualizmu k východnému autoritárstvu a kolektivismu.⁵⁴

Maďarsko sa stalo blízkym politickým spojencom Ruska v EÚ, čo však neprospievalo jeho už aj tak krehkému vzťahu s EÚ. Orbán umožnil Putinovi vyjadriť sa k napadnutiu Ukrajiny na európskej pôde, obviňujúc Ukrajinu z vyprovokovania konfliktu porušením dohody z Minska II. Svoju náklonnosť Rusku maďarský premiér obhajuje pred EÚ potrebou zabezpečenia energetickej bezpečnosti.⁵⁵

V roku 2017 EÚ schválila projekt rozšírenia jadrovej elektrárne Paks, ktorý bude realizovať ruská spoločnosť Rosatom a ktorý predstavuje výrazné zintenzívnenie bilaterálnych vzťahov. Faktom však zostáva, že napriek zahraničnopolitickej stratégii východného otvárania, rusko-maďarské vzťahy sú založené najmä na politických väzbách. Podľa štatistík predchádzajúceho roku 2016 Rusko nepatrí medzi 10 najväčších importérov ani exportérov Maďarska.⁵⁶

„Východné otváranie”, zahraničnopolitická stratégia predstavená pred 10 rokmi, však nepriniesla očakávané výsledky. Cieľom zavedenia tejto politiky bol nárast obchodných tokov medzi Maďarskom a východnými krajinami a získanie obchodnej nezávislosti od EÚ. Štatistiky však poukazujú na neefektívnosť tejto stratégie, keďže podiel exportu Maďarska

⁵³ VÉGH, Zsuzsanna. Hungary's "Eastern Opening" policy toward Russia: ties that bind? [online]. In: *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. Research Center of the Slovak Foreign Policy Association, 2015, roč. 24, č. 1-2, s. 47-56 [cit. 11. 6. 2021]. ISSN 1337-5482 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/26591857>

⁵⁴ GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - BOROS, Tamás. *Hungarian Politics in 2015*. Budapešť: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2016. s. 38-43 HU ISSN 2416-1985

⁵⁵ JÓZSWIAK, Veronika. *Hungary's Foreign Policy in a Changing International Environment* [elektronický zdroj]. Varšava, [29. 3. 2017], online. 2s. [cit. 11. 6. 2021] Dostupné na internete: https://www.pism.pl/files/?id_plik=23034

⁵⁶ GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - SEBŐK, Miklós. *Hungarian Politics in 2017*. Budapešť: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2018. s. 39-41 HU ISSN 2416-1985

do ázijských krajín zostáva na úrovni 2,4% už 10 rokov a pri importe z Číny do Maďarska evidujeme nárast len o 0,1% z 1,6% v roku 2010 na 1,7% v roku 2020. Podiel exportu do krajín EÚ v období od roku 2010 do roku 2020 narástol zo 73% na 77,3%.⁵⁷

4.2 Zahraničná politika Slovenskej republiky

Po voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky v roku 2012 bol Róbert Fico znovu zvolený do funkcie premiéra, strana SMER - sociálna demokracia získala na základe výsledkov parlamentných volieb až 83 mandátov z celkového počtu 150.⁵⁸

Staronová vláda na čele s Róbertom Ficom si vytýčila niekoľko hlavných cieľov, ako napríklad podporu hospodárskeho rastu a cenovej stability, zníženie nezamestnanosti mladých ľudí a systematické riešenie regionálnej nezamestnanosti, konsolidáciu verejného zdravotníctva, dosiahnutie spoločenskej stability a rovnosti a taktiež posilnenie spoluzodpovednosti za plnenie strategických cieľov EÚ a efektívne využívanie finančných prostriedkov z nej plynúce.

Slovenská vláda si uvedomuje pozíciu Slovenska na medzinárodnej politickej scéne a pevné postavenie v EÚ považuje za kľúčovú. Konštatujeme, že Slovenská republika zaujíma silno proeurópsky postoj, o čom svedčí aj jej rýchla integrácia nielen do EÚ, ale aj do Eurozóny a Schengenského priestoru. Ficova vláda sa si podobne ako Orbánova vláda zakladá na základných hodnotách vychádzajúc z Charty OSN, Severoatlantickej zmluvy (Washingtonská zmluva) a Zmluvy o Európskej únii (Lisabonská zmluva).⁵⁹

Maroš Šefčovič, slovenský diplomat, ktorého profesionálna kariéra sa zameriava najmä na EÚ,⁶⁰ v roku 2013 vyjadril snahu o hlbšiu integráciu Slovenska nielen v rámci EÚ

⁵⁷MÉSZÁROS,R. Tamás. *As Hungary lauds its 'Eastern Opening' policy, statistics fail to show benefits* [online]. 12.5.2021 [cit. 11.6.2021]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/as-hungary-lauds-its-eastern-opening-policy-statistics-fail-to-show-benefits/>

⁵⁸ ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Pridelenie mandátov politickým stranám*. [online]. 2012. [cit. 11.6.2021]. Dostupné na internete: <https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2012/sr/tab4.jsp@lang=sk.htm>

⁵⁹ VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Programové vyhlásenie vlády na roky 2012-2016* [online]. Bratislava, [2012], online. 65 s. [cit. 11.6.2021]. Dostupné na internete: https://www.vlada.gov.sk/data/files/2008_programove-vyhlasenie-vlady.pdf

⁶⁰ AKTUALITY. Maroš Šefčovič. *Zoznam osobností* [online]. 2019. [cit. 12.6.2021]. Dostupné na internete: <https://www.aktuality.sk/osobnost/maros-sefcovic/>

ako integračného zoskupenia ale aj s jednotlivými členskými štátmi, rozvíjajúc tak národnú ekonomiku a taktiež slovenskú spoločnosť.⁶¹

Dôležitú úlohu v zahraničnej politike Slovenska zohráva aj jeho členstvo vo Vyšehradskej skupine, integračnom zoskupení, ktorého členmi sú okrem Slovenska aj Česká republika, Maďarsko a Poľsko. Vyšehradská skupina je okrem iného spájaná aj úzkymi historickými väzbami a podobnými národnými mentalitami. Vyšehradská skupina podporila vstup Slovenska do NATO a aj do EÚ. Je potrebné brať do úvahy aj ekonomické výhody plynúce z členstva vo Vyšehradskej skupine. Napriek pomerne rýchlemu ekonomickému rastu vyšehradských krajín, stále ich národné ekonomiky nemožno porovnávať so západnými členmi EÚ. Napriek tomu celkový obchod s členskými štátmi Vyšehradskej skupiny so Slovenskom prevyšuje nad obchodom s najväčším slovenským obchodným partnerom Nemeckom. Taktiež členstvo vo Vyšehradskej skupine umožňuje, napriek istým rozdielom, posilniť pozíciu jednotlivých členských krajín na medzinárodnej politickej scéne, vďaka jednotnému vystupovaniu v dôležitých otázkach, akou bola napríklad aj utečenecká a migračná kríza, ktorá zasiahla EÚ v roku 2014.⁶²

4.2.1 Slovensko v Európskej únii

V roku 2015 bola jednoznačne hlavnou témou utečenecká a migračná kríza v Európe. Slovensko sa snažilo nájsť kompromis medzi záujmami EÚ a vlastnými záujmami. Vďaka reakcii Maďarska na migrantov, uzavretie južných hraníc, mohlo pristupovať k téme menej radikálne ako jeho južný sused a v rámci diskusií mierumilovnejšie poukázať na potrebu riešenia daného problému nielen v rámci EÚ, ale aj v krajinách odkiaľ do Európy prichádzali utečenci. Slovensko vyriešilo vzniknutú situáciu priaznivo bez narušenia vzťahov s EÚ a zároveň s upevnenými vzťahmi v rámci Vyšehradskej skupiny, ktorá reagovala na stanovené kvóty EÚ najhlasnejšie. V prvom polroku 2015 predsedalo Slovensko vo Vyšehradskej skupine, v rámci ktorej sa zhodli na spoločnom postoji k utečeneckej otázke, i keď každá krajina vo vlastnom prevedení. V tomto roku sa Slovensko

⁶¹ ŠEFČOVIČ, Maroš. Twenty years of Slovakia [online]. In: *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. Research Center of the Slovak Foreign Policy Association, 2013, roč. 22, č. 1-2, s. 3-8 [12.6.2021]. ISSN 1337-5482 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/26590376>

⁶² STRÁŽAY, Tomáš. Towards dynamic sustainability: some reflections on Slovakia's V4 Presidency in 2018–2019 [online]. In: *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. Research Center of the Slovak Foreign Policy Association, 2018, roč. 27, č. 1-2, s. 54-62 [12.6.2021]. ISSN 1337-5482 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/26592069>

v rámci EÚ sústred'ovalo aj na blížiacie sa predsedníctvo v Rade EÚ a na prebiehajúce prípravy slovenského programu na toto obdobie, ktorý vychádzal z návrhu programu tria predsedníctiev, čiže na základe spolupráce s Holandskom a Maltou.⁶³

V druhej polovici roku 2016 sa Slovensko ujalo predsedníctva v Rade EÚ. Je možné konštatovať, že zvládlo tak obsahovú ako aj organizačnú a logistickú stránku tejto úlohy. Jednou z najvýznamnejších udalostí predsedníctva bol neformálny summit EÚ, ktorý sa uskutočnil 16.septembra 2016 v Bratislave, v reakcii na výsledok referenda v Spojenom kráľovstve a s cieľom obnoviť dôveru občanov v EÚ. Jedným z cieľov bolo zabezpečenie hospodársky silnej Európy prostredníctvom navýšenia rozpočtu na rok 2017 čím sa zvýšili zdroje vyčlenené na migráciu a bezpečnosť. Ďalšou dôležitou oblasťou bola modernizácia jednotného trhu, a to prostredníctvom vytvorenia voľného elektronického obchodu medzi členskými štátmi, zrušenia roamingových poplatkov a dosiahnutia dohody o vysokorýchlostnom internetovom pripojení 5G. Slovensko sa taktiež postavilo na podporu Parížskej dohody v boji proti zmene klímy a angažovalo sa aj v oblasti energetiky a tým prispelo k vytvoreniu mechanizmu zaväzujúcemu členské štáty k transparentným konzultáciám o každej pripravovanej dohode o energetike, predchádzajúc tak tajným a škodlivým dohodám. Venovali čas i migračnej a azylovej politike, v rámci ktorej začala oficiálne fungovať Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž, podarilo sa tiež dosiahnuť dohodu členských štátov o vytvorení Európskeho fondu pre trvalo udržateľný rozvoj na riešenie základných príčin migračnej a utečeneckej krízy snažiac sa preklenúť rozdielnosť názorov na povinné kvóty. Slovensko sa ujalo predsedníctva s nadšením, a jednoznačne vyjadrilo snahu patriť do EÚ a podporuje ideu hlbšej integrácie. Počas svojho predsedníctva sa nielen aktívne angažovalo v rámci integračného zoskupenia no vnímame i snahu zvýšiť povedomie o fungovaní a princípoch EÚ u širokej verejnosti.⁶⁴

Prvé slovenské predsedníctvo v Rade EÚ jednoznačne posilnilo európsku identitu Slovenska. V októbri 2017 Slovensko jasne deklarovalo prioritu členstva Slovenskej republiky v EÚ a v Severoatlantickej aliancii (NATO) a taktiež potvrdilo svoje proeurópske

⁶³ MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC. *Foreign and European Policy in 2015*. Bratislava: Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic, 2016. s.13-15 ISBN 978-80-88726-65-4

⁶⁴ GABRIŽOVÁ, Zuzana. The Slovak Presidency of the Council of the EU and its legacy [online]. In: *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. Research Center of the Slovak Foreign Policy Association, 2015, roč.26, č.3-4, s.3-22 [12.6.2021]. ISSN 1337-5482 Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/26592055>

smerovanie a zámer patriť do jadra EÚ. Sústreďuje sa najmä na myšlienku hlbšej integrácie členských štátov v oblastiach prospešných pre občanov a taktiež sa snaží zlepšiť informovanosť verejnosti o členstve v EÚ, čím by rado zvýšilo účasť na voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2019. V dôsledku vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ bolo potrebné nájsť dvom európskym agentúram sídla v kontinentálnej Európe. Slovenská kandidátúra na sídlo Európskej liekovej agentúry síce získala veľmi dobré hodnotenia, no na veľké sklamanie Slovenskej republiky, ani jedna z agentúr nebola premiestnená na Slovensko. Síce problém migrácie naoko ustúpil, stále je potrebné ho riešiť. Slovensko naďalej odmietalo povinné prerozdeľovacie mechanizmy Európskej únie, no ostrosť svojho odporu sa snažilo zmierniť príspevkom do Zvereňeckého fondu pre Afriku, ktorý má pomôcť riešiť problém migrácie v krajine jej pôvodu.⁶⁵

V roku 2018 došlo k prechodu od liberálnej demokracie k volebnej demokracii, čím sa Slovenská republika dostáva na hranicu splnenia kritérií pre opätovné zaradenie do skupiny liberálnych demokracií.⁶⁶

Dôvodom boli sociálne nepokoje spôsobené úkladnou vraždou investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice, ku ktorej došlo dňa 21.2.2018. Ján Kuciak sa zaoberal slovenským podnikateľom Mariánom Kočnerom, ktorého podozrieval z nelegálnej činnosti, čo bolo aj neskôr súdom dokázané. Marián Kočner bol spájaný s Róbertom Ficom, vtedajším predsedom vlády a taktiež s Róbertom Kaliňákom, vtedajším ministrom vnútra. Spoločnosť žiadala prostredníctvom hromadných protestov odstúpenie z funkcie predsedu vlády Róberta Fica a z funkcie ministra vnútra Róberta Kaliňáka. Oboja z funkcií odstúpili a tým upokojili širokú verejnosť.⁶⁷

⁶⁵ MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC. *Foreign and European Policy in 2017*. Bratislava: Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic, 2018. s.13-16 ISBN 978-80-88726-70-8

⁶⁶ LÜHRMANN, Anna a kol. State of the world 2018: democracy facing global challenges [online]. In: *Democratization*. Taylor & Francis Group, 21.5.2019, roč.26, č.6, s. 895-915 [12.6.2021]. ISSN:) 1743-890X Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1080/13510347.2019.1613980>

⁶⁷ KUČHTA, Gabriel. *Dve nábojnice a žiadne stopy zápasu (celé vyhlásenie prokurátora)* [online]. 26.3.2018. [cit. 13.6.2021]. Dostupné na internete: <https://domov.sme.sk/c/20789894/dve-nabojnice-a-ziadne-stopy-zapasu-cele-vyhlasenie-prokuratora.html>

V marci 2018 na základe získaného mandátu strany SMER - sociálna demokracia bola zostavená nová koaličná vláda, na ktorej čele stál Peter Pellegrini. Nová vláda sa rozhodla venovať sa najmä stabilizácii rozbúrenej spoločnosti.⁶⁸

Vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky vo februári 2020 zvíťazilo politické hnutie Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OĽANO) a na pozíciu predsedu vlády bol zvolený predseda OĽANO Igor Matovič. OĽANO získalo 53 mandátov v Národnej rade Slovenskej republiky.⁶⁹

Napriek tomu, že po dvanástich rokoch sa dostala k moci opozícia, postoj slovenskej vlády voči členstvu v Európskej únii zostáva aj naďalej pozitívny a proeurópsky. Pandémia, ktorá nečakane zasiahla celý svet poukázala na slabé miesta Európskej únie, no zároveň spoločenstvo dostalo príležitosť ukázať svoju schopnosť reagovať na krízové situácie. Spoločná solidarita sa prejavila pri repatriáciách, pri poskytovaní cezhraničnej lekárskej pomoci a taktiež pri koordinácii pravidiel pre cezhraničných pracovníkov, či koordinácia očkovacieho programu na konci roka. V reakcii na problémy vytvorené pandémiou EÚ schválila Európsky plán obnovy, ktorý spolu s viacročným finančným rámcom predstavuje finančný balík vo výške viac ako 1,8 miliárd eur. Získanie finančnej podpory však podmienili dodržiavaním a rešpektovaním základných princípov demokracie a zásad právneho štátu. Slovenská republika podporila toto rozhodnutie Európskej únie.⁷⁰

4.2.2 *Vzťah Slovenskej republiky a Ruskej federácie*

V roku 2015 vyvolalo Rusko ozbrojený konflikt na Ukrajine a anektovalo Krym, v dôsledku čoho Európska únia uvalila sankcie na Rusko. Slovensko sa rozhodlo sankcie rešpektovať, no zároveň neupustilo od udržiavania priaznivých bilaterálnych vzťahov

⁶⁸ VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Programové vyhlásenie vlády* [online]. Bratislava, [2018], online. 71 s. [cit. 13.6.2021]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=450359>

⁶⁹ ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Pridelenie mandátov politickým subjektom*. [online]. 2020. [cit. 13.6.2021]. Dostupné na internete: <https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2020/sk/data03.html>

⁷⁰ MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC. *Foreign and European Policy in 2020*. Bratislava: Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic, 2021. s.21-25 ISBN 978-80-88726-77-7

aspoň na politickej úrovni, odvolávajúc sa na spoluprácu v oblasti energetiky a projektu Cyklotrónového centra Slovenskej republiky.⁷¹

Bilaterálne vzťahy medzi Slovenskou republikou a Ruskou federáciou sú silno ovplyvňované postojom EÚ a NATO. Slovensko sa aktívne zúčastňuje na rokovaníach EÚ o vzťahoch s Ruskom, ktoré považuje za dôležitého partnera, no zároveň aj za hlavnú výzvu pre euroatlantickú bezpečnosť.⁷²

4.3 Komparácia postojov

Na základe analýzy vývoja vzťahov medzi Maďarskom a Ruskou federáciou v rokoch 2015 až 2020 môžeme konštatovať, že Maďarsko jednoznačne pociťuje silnú náklonnosť k Východu. Maďarská vláda preferuje autoritatívny štýl vládnutia, ktorý je zaužívaný aj v Ruskej federácii. Je potrebné poznamenať, že Maďarsko-ruské vzťahy nie sú založené čisto na hospodárskej a politickej spolupráci a že ich bilaterálna spolupráca sa opiera najmä o priateľstvo medzi ruským prezidentom Vladimirom Putinom a maďarským predsedom vlády Viktorom Orbánom. Ruský vplyv na Maďarsko vnímame najmä na postupnom posune od západného liberalizmu a individualizmu k východnému autoritárstvu a kolektivismu. Tento fakt znepokojuje liberálnejšie orientovaných zahraničných partnerov Maďarska. Medzi Ruskom a EÚ prevládajú napäté a krehké vzťahy, v dôsledku obsadenia Krymu Ruskou federáciou. Pozícia Maďarska v EÚ sa neodvíja len od jeho kladného vzťahu k Rusku, s ktorým udržiava aktívne obchodné a diplomatické vzťahy napriek snahe EÚ o izoláciu veľmoci, vyvolanú agresiou voči Ukrajine. Maďarsko svoju už i tak nestabilnú pozíciu v rámci EÚ ohrozilo ešte viac svojvoľným riešením migračnej krízy a odmietaním kvót stanovených EÚ. Orbán sa vydáva cestou izolácie v rámci EÚ, čo potvrdil aj jeho protestom voči podmieneniu, ktoré má zabezpečovať dodržiavanie základných princípov a zásad demokracie a právneho štátu, finančných balíkov plynúcich z európskeho rozpočtu, čím potvrdzuje svoj negatívny postoj voči hlbšej integrácii v rámci EÚ.

⁷¹ MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC. *Foreign and European Policy in 2015*. Bratislava: Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic, 2016. s.28-31, 37 ISBN 978-80-88726-65-4

⁷² MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC. *Foreign and European Policy in 2020*. Bratislava: Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic, 2021. s.16-19 ISBN 978-80-88726-77-7

Zahraničná politika Maďarska je neoddeliteľne prepojená s jeho domácou víziou neliberálneho demokratického štátu a jeho autokračným prístupom.

Pri Slovenskej republike vnímame o niečo neutrálnejší a miernejší postoj ako u Maďarska. Opakovane deklaruje úmysel patriť do jadra EÚ, čo aj podporuje nielen svojimi výrokmi ale aj činmi a aktívnou participáciou na fungovaní spoločenstva. Počas bližšie skúmaného obdobia sme ju mali možnosť vidieť v predsedníctve Európskeho parlamentu. Taktiež pozorujeme nielen politickú a multilaterálnu aktivitu na podporu obchodných a politických vzťahov v rámci spoločenstva, no aj snahu informovať slovenský ľud o fungovaní a výhodách členstva v EÚ. Proeurópska orientácia mu však nebráni vo vyjadrovaní svojho názoru a presadzovaní národných záujmov, čo sa preukázalo aj počas migračnej krízy, kedy podobne ako Maďarsko, odmietlo povinné kvóty na prijatie utečencov, no na rozdiel od svojho južného suseda reagovalo miernejšie a na vyváženie svojho odporu navrhli alternatívne riešenia tejto problematickej situácie. Slovenská multilaterálna obratnosť sa preukazuje aj vo vzťahu k Rusku. Nemožno tvrdiť, že by sa odmietalo akúkoľvek bilaterálnu spoluprácu s Ruskou federáciou. Opäť vďaka svojmu umiernenému postoj a šikovnému vyvažovaniu svojej zahraničnej politiky, že nie je tak ostro odsudzované za kladné bilaterálne vzťahy s Ruskou federáciou, ako jeho južný sused, ktorý sa aj vďaka tomuto ocitá v izolovanej pozícii v rámci Európskej únie.

Na záver môžeme konštatovať, že napriek veľmi podobnému politickému historickému vývoju v minulosti Slovenská republika a Maďarsko sa nachádzajú vo veľmi odlišných pozíciách, či už v rámci Európskej únie, ktorej sú obe krajiny členmi alebo v bilaterálnych vzťahoch s Ruskou federáciou. Maďarská vnútroštátna politika a autoritatívny prístup k vládnutiu sa odzrkadľuje aj na jeho zahraničnej politike, ktorá je založená na presadzovaní národných záujmov. Slovensko je v tomto oveľa obratnejšie a napriek tomu, že nie vždy má jednotný názor so svojimi partnermi, snaží sa vyvažovať svoje rozhodnutia, čo mu zabezpečuje stabilnejšie miesto vo svetovej, no najmä v európskej politike.

Záver

V našej záverečnej práci sa venujeme dvom vnútrozemským stredoeurópskym štátom - Slovenskej republike a Maďarsku. Oba štáty sa stali členmi Európskej únie od 1. mája 2004 a taktiež sú členskými štátmi Organizácie Severoatlantickej zmluvy.

Bližší opis historického vývoja vnútroštátnej a zahraničnej politiky oboch štátov v prvej a druhej kapitole nám umožňuje pochopiť charakter a zaujaté postoje Slovenska a Maďarska na medzinárodnej politickej scéne. Obe krajiny prešli sociálno-politickými zmenami koncom osemdesiatych a začiatkom deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia. Obe krajiny patrili po skončení druhej svetovej vojny do východného bloku, kde dominovala socialistická ideológia. Silný vplyv Ruskej federácie, bývalého Zväzu sovietskych socialistických republík, ktorý dominoval východnému bloku, je pozorovateľný aj v súčasnosti. Ruská federácia pôsobí v súčasnosti ako protipól Európskej únie a Organizácie Severoatlantickej zmluvy, či už z ideologického alebo ekonomického hľadiska. Je všeobecne známym faktom, že ruský prezident Vladimir Putin, ktorý bol štvrtýkrát znovuzvolený do funkcie prezidenta v roku 2018, preferuje autokratický spôsob vládnutia a nezakladá si na rešpektovaní demokratických zásad. V poslednom období taktiež zaujal agresívnejší postoj v zahraničnej politike, čo sa preukázalo najmä na agresii voči Ukrajine.

V našej práci sa venujeme politickým a ekonomickým väzbám Maďarska a Slovenska s Ruskou federáciou. Vo vzťahu s Ruskou federáciou sú postoje oboch štátov vo svojej podstate podobné, no ich prevedenie na medzinárodnej politickej scéne je odlišné. Pozorujeme snahu neznepríateľ si Rusko, či už na obchodnej alebo diplomatickej úrovni, napriek sankciám uvaleným Európskou úniou v dôsledku vyvolania konfliktu na Ukrajine a obavám z porušovania liberálno-demokratických zásad a zásad právneho štátu. Rozdiely medzi dvoma krajinami však pozorujeme v interpretácii spomínaného postoja. Maďarsko jednoznačne vyjadruje svoju snahu o zlepšenie bilaterálnych vzťahov a podporu Ruska, napriek tomu, že sa tým izoluje a zároveň oslabuje svoju pozíciu v rámci Európskej únie. Slovenská republika síce taktiež vyvíja snahu na udržanie priaznivých bilaterálnych vzťahov s Ruskou federáciou, no pristupuje k riešeniu situácie miernejšie, tak, aby

neohrozila svoju silnejúcu pozíciu na európskej politickej scéne a s rešpektov voči integračným zoskupeniam ktorých je členom.

Integračné zoskupenie, ktoré dominuje v zahraničnej politike oboch krajín je jednoznačne Európska únia. Ako sme už spomínali, oba členské štáty zdieľajú dátum vstupu do Európskej únie, no je potrebné poznamenať, že po vstupe zaujali rozdielne postoje k hlbšej integrácii.

Slovensko už od vstupu prejavuje iniciatívu patriť do jadra Európskej únie, túži po hlbšej integrácii o čom svedčí aj jeho pomerne rýchly vstup do Schengenského priestoru a do Eurozóny, čím vstúpilo do tretej etapy budovania Hospodárskej a menovej únie. Naopak Maďarsko už viackrát prejavilo iniciatívu dištancovať sa od hlbšej integrácie, o čom svedčia aj vyjadrenia predsedu vlády Viktora Orbána, ktorý vyjadril pochybnosti o vstupe Maďarska do Eurozóny, napriek tomu, že sa k tomu krajina pri vstupe do Európskej únie zaviazala a bola jej udelená len dočasná výnimka. Maďarsko, vychádzajúc z charakteru svojej vnútroštátnej i zahraničnej politiky, trvá na zachovaní si štátnej suverenity a odmieta zásahy Európskej únie do fungovania krajiny. Vzťah medzi Európskou úniou a Maďarskom sa vyhrotil najmä počas migračnej a utečeneckej krízy v roku 2015, kedy do Európskej únie vstupovalo čoraz viac migrantov z Blízkeho východu, Strednej Ázie a Afriky. Išlo nielen o jednotlivcov v kritickej situácii, ale aj o ekonomických migrantov, ktorí prichádzali do Európskej únie, aby zlepšili svoju ekonomickú a sociálnu situáciu. Riešením Európskej únie na vzniknutú krízu bolo stanovenie kvót na prerozdeľovanie migrantov medzi členské štáty. Maďarsko sa proti tomuto návrhu ohradilo a odmietalo ho z dôvodu obáv z ohrozenia kresťanstva a národného štátu. S maďarským postojom v otázke migračnej politiky sa stotožnili aj ostatné krajiny Vyšehradskej skupiny. Odmietanie Úniou stanovených kvót malo pre Maďarsko, spolu s Českom a Poľskom negatívne následky, keďže došlo k právnym krokom voči spomínaným štátom. Slovensko sa žalobe vyhlo, a to z dôvodu, že síce odmietalo Úniou stanovené kvóty, no nakoniec prijal určitý počet migrantov z takých krajín a v takom počte, ktoré nepovažovalo za nebezpečné pre slovenskú spoločnosť, tradície a kultúru.

Aj na tomto príklade si môžeme všimnúť rozdielne charaktery zahraničnej politiky Slovenska a Maďarska, napriek tomu, že obe krajiny si zakladajú na hodnotách vychádzajúcich zo zakladajúcich dokumentov organizácií, ktorých sú členmi. Maďarsko

zaujíma silno nacionalistický postoj a bráni sa akýmkoľvek zásahom do štátnej suverenity. Slovensko, na druhej strane túži byť súčasťou väčšieho celku, o čom vypovedá aj jeho zahraničná politika.

Zoznam použitej literatúry

AKTUALITY. Maroš Ševčovič. *Zoznam osobností* [online]. 2019. [cit. 12.6.2021].
Dostupné na internete: <https://www.aktuality.sk/osobnost/maros-sefcovic/>

BARTL, Július - ŠKVRNA, Dušan. *Slovak History: Chronology & Lexicon*. Bolchazy-Carducci Publishers, 2002. 380 s. ISBN 9780865164444

BAYER, Lily. *Human rights and Greta on Hungarian state media watch list* [online]. 2.3.2020 [cit. 11.6.2021]. Dostupné na internete: <https://www.politico.eu/article/hungarian-state-media-not-free-to-report-on-greta-thunberg-human-rights/>

BEREND, Iván T. Hungary in transforming Central and Eastern Europe, 1989-2008: A few debated questions. [online]. In: *Society and Economy*. Akadémiai kiadó, 2009, roč. 31, č. 1, s. 33-44 [16.5.2021] ISSN 15889726 Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/41473811>

BIEBER, Florian. Is Nationalism on the Rise? Assessing Global Trends [online]. In: *Ethnopolitics*. Taylor & Francis Group, 24.10.2018, roč.17, č.5, s. 519-540 [10.6.2021]. ISSN: 1744-9065 Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/17449057.2018.1532633>

BOGAARDS,Matthijs. De-democratization in Hungary: diffusely defective democracy [online]. In: *Democratization*. Taylor & Francis Group, 25.6.2018, roč.25, č.8, s. 1481-1499 [10.6.2021]. ISSN 1743-890X Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/13510347.2018.1485015>

BUGAJSKI, Janusz. *Ethnic politics in Eastern Europe : a guide to nationality policies, organizations, and parties*. Armonk, N.Y. : M.E. Sharpe, 1994. 520 s. ISBN 1-56324-282-6

BÚTORA, Martin. Slovenská zahraničná politika po 25 rokoch: korene, dedičtvá, dilemy [online] In: *Maximum možného? 25 rokov samostatnej českej a slovenskej zahraničnej politiky*. Heinrich-Böll-Stiftung e.V., 2017. 150 s. [25.4.2021]. ISBN 978-80-907076-0-3 Dostupné na: https://cz.boell.org/sites/default/files/publikace_final_online_1.pdf

BYSTRICKÝ, Valerián. *Od autonómie k vzniku Slovenského štátu..* Bratislava: Prodama, s.r.o 2008. 301 s.. ISBN 978-80-969782-5-0

CABADA, Ladislav - DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Komparace politických systémů III.* Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. 252 s. ISBN 80-245-0060-3.

CHOVANEC, Jaroslav. *Cesta k zvrchovanosti Slovenskej republiky.* Bratislava: Slovenská informačná agentúra, 1996. 72 s. ISBN 80-8048-171-7

DULEBA, Alexander - LUKÁČ, Pavol - WLACHOVSKÝ, Miroslav. *Zahraničná politika Slovenskej republiky východiská, stav a perspektívy.* Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku - Friedrich Ebert Stiftung, 1998. 63 s. ISBN 80-967745-4-9

FREEDOM HOUSE. *Countries and Territories.* [online]. [cit. 10.6.2021]. Dostupné na internete: <https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores>

GABRIŽOVÁ, Zuzana. The Slovak Presidency of the Council of the EU and its legacy [online]. In: *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. Research Center of the Slovak Foreign Policy Association, 2015, roč.26, č.3-4, s.3-22 [12.6.2021]. ISSN 1337-5482 Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/26592055>

GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - BOROS, Tamás. *Hungarian Politics in 2015.* Budapest: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2016. 88 s. HU ISSN 2416-1985

GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - POGÁTSA, Zoltán. *Hungarian Politics in 2016.* Budapešť: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2017.84 s. HU ISSN 2416-1985

GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - SEBŐK, Miklós. *Hungarian Politics in 2017.* Budapešť: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2018. 80 s. HU ISSN 2416-1985

GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - SEBŐK, Miklós. *Hungarian Politics in 2018*. Budapešť: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2019. 85 s. HU ISSN 2416-1985

GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - SEBŐK, Miklós. *Hungarian Politics in 2019*. Budapešť: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2020. 84 s. HU ISSN 2416-1985

GYŐRI, Gábor - BÍRÓ-NAGY, András - SEBŐK, Miklós. *Hungarian Politics in 2020*. Budapešť: Friedrich-Ebert-Stiftung and Policy Solutions, 2021. 88 s. HU ISSN 2416-1985

JESZENSZKY, Géza. HUNGARY'S FOREIGN POLICY DILEMMAS AFTER REGAINING SOVEREIGNTY[online]. In: *Society and Economy*. Akadémiai kiadó, 2007, roč.29, č.1, 2007, s. 43-64 [17.5.2021] ISSN 15889726 Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/41472070>

JÓZWIAK, Veronika. *Hungary's Foreign Policy in a Changing International Environment* [elektronický zdroj]. Varšava, [29.3.2017], online. 2s. [11.6.2021] Dostupné na: https://www.pism.pl/files/?id_plik=23034

KANCELÁRIA PREZIDENTA SR. *Bývalí prezidenti*. [online]. 2021. [cit. 23.4.2021]. Dostupné na internete: <https://www.prezident.sk/rudolf-schuster/>

KORNAI, János. HUNGARY'S U-TURN [online]. In: *Society and Economy*. Cambridge University Press, 2015, roč.. 37, č. 3, s. 279-329 [19.5.2021] ISSN 15889726 Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/43774219>

KOVÁČ, Dušan.. *Dejiny Slovenska*, Praha: NLN, 2007. 423 s. ISBN 978-80-7106-899-0

KUBÁT, Michal a kol. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 431 s. ISBN 80-86432-90-4

LEMKE, Christien - MARKS, Gary. *The crisis of socialism in Europe*. Durham, NC : Duke University Press, 1992. 264 s. ISBN 0-8221-1180-1

LÜHRMANN, Anna a kol. State of the world 2018: democracy facing global challenges [online]. In: *Democratization*. Taylor & Francis Group, 21.5.2019, roč.26, č.6, s. 895-915 [11.6.2021]. ISSN:) 1743-890X Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/13510347.2019.1613980>

MATHÉ, Svätoslav. *Slovenská politika v rokoch 1848 - 1993*. Martin : Matica slovenská, 2001. 170 s. ISBN 80-7090-596-4

MÉSZÁROS,R. Tamás. *As Hungary lauds its 'Eastern Opening' policy, statistics fail to show benefits* [online]. 12.5.2021 [cit. 11.6.2021]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/as-hungary-lauds-its-eastern-opening-policy-statistics-fail-to-show-benefits/>

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF HUNGARY. *Hungary's Foreign Policy after the Hungarian Presidency of the Council of the European Union v roku 2011* [elektronický zdroj]. Budapest, [2011], online. 56 s. [cit.10.6.2021]. Dostupné na: https://brexit.kormany.hu/admin/download/f/1b/30000/foreign_policy_20111219.pdf

MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC. *Foreign and European Policy in 2015*. Bratislava: Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic, 2016. 56 s. ISBN 978-80-88726-65-4

MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC. *Foreign and European Policy in 2017*. Bratislava: Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic, 2018. 56 s. ISBN 978-80-88726-70-8

MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS OF THE SLOVAK REPUBLIC. *Foreign and European Policy in 2020*. Bratislava: Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic, 2021. 60 s. ISBN 978-80-88726-77-7 <https://domov.sme.sk/c/20789894/dve-nabojnice-a-ziadne-stop-y-zapasu-cele-vyhlasenie-prokuratora.html>

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. História NR SR. [online]. 2004-2021. [cit. 25.4.2021]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/historia>

OPEN SOCIETY FOUNDATIONS. *George Soros*. [online]. [cit. 10.6.2021]. Dostupné na internete: <https://www.opensocietyfoundations.org/george-soros>

PAPPAS, Takis S. Polulist Democracies: Post-Authoritarian Greece and Post-Communist Hungary [online]. In: *Government and Opposition*. Cambridge University Press, 2014, roč. 49, č. 1, s. 1-23 [15.5.2021] ISSN 0017257X Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/26350317>

RUPNIK, Jacques. Régression Postdémocratique En Hongrie [online]. In: *Esprit*. Editions Esprit, 2013, č. 394 (5), s. 109-117 [19.5.2021] ISSN 00140759 Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/24275239>

RYCHLÍK, Ján. *Rozdělení Česko-Slovenska 1989-1992*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, spol. s. r. o., 2012. 432 s. ISBN 978-80-7429-296-5

SATA, Robert - KAROLEWSKI, P. Ireneusz. Caesarean politics [online]. In: *Hungary and Poland in East European Politics*. Taylor & Francis Group, 19.12.2019, roč.30, č.2, s. 206-225 [10.6.2021]. ISSN 2159-9173 Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/21599165.2019.1703694>

STRÁŽAY, Tomáš. Towards dynamic sustainability: some reflections on Slovakia's V4 Presidency in 2018–2019 [online]. In: *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. Research Center of the Slovak Foreign Policy Association, 2018, roč.27, č.1-2, s.54-62 [11.6.2021]. ISSN 1337-5482 Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/26592069>

SZANYI, Miklós. The Role of State Ownership in and after Hungary's Transition to a Market Economy [online]. In: *Seeking the Best Master: State Ownership in the Varieties of Capitalism*. Central European University Press, 2019. s. 213-236 [21.5.2021]. ISBN 978-963-386-322-0 Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/10.7829/j.ctv138wqt7.11>

ŠEFČOVIČ, Maroš. Twenty years of Slovakia [online]. In: *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. Research Center of the Slovak Foreign Policy

Association,2013, roč.22, č.1-2, s.3-8 [7.5.2021]. ISSN 1337-5482 Dostupné na:
<https://www.jstor.org/stable/26590376>

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Počet a podiel platných hlasov odovzdaných pre jednotlivých kandidátov na prezidenta Slovenskej republiky podľa obvodov.*[online]. 2014. [cit. 25.4.2021]. Dostupné na internete:
https://volby.statistics.sk/prez/prez2014/Prezident-dv/Tabulka12_sk.html

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Pridelenie mandátov politickým stranám.*[online]. 2006. [cit. 23.4.2021]. Dostupné na internete:
<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2006/slov/obvod/results/tab4.jsp.htm>

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Pridelenie mandátov politickým stranám.*[online]. 2012. [cit. 11.6.2021]. Dostupné na internete:
<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2012/sr/tab4.jsp@lang=sk.htm>

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Pridelenie mandátov politickým subjektom.*[online]. 2020. [cit. 13.6.2021]. Dostupné na internete:
<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2020/sk/data03.html>

TEICH, Mikuláš - KOVÁČ, Dušan - BROWN, D. Martin. *Slovakia in History.* Cambridge University Press, 2011. 424 s. ISBN 9781139494946

ÚSTAV PAMÄTI NÁRODA - SME. 2019 *How the Velvet Revolution happened (timeline)* [online] 2019. [cit. 22.4..2021]. Dostupné na internete:
<https://spectator.sme.sk/c/22258011/velvet-revolution-1989-timeline-of-events.html>

VÉGH, Zsuzsanna. Hungary: The EU's troublemaker [online]. In: *KEEPING EUROPEANS TOGETHER: ASSESSING THE STATE OF EU COHESION.* European Council on Foreign Relations,Londýn, 1.9.2016, s.72-75 [11.6.2021]. ISBN 978-1-910118-88-7 Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/resrep21671.17>

VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY.*Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky od 30.10.1998 do 15.10.2002* [online]. Bratislava, [1998], online. 43s.

[15.6.2021]. Dostupné na internete: https://www.vlada.gov.sk/data/files/981_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-30-10-1998-do-15-10-2002.pdf

VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Programové vyhlásenie vlády na roky 2012-2016* [online]. Bratislava, [2012], online. 65 s. [cit. 11.6.2021]. Dostupné na: https://www.vlada.gov.sk/data/files/2008_programove-vyhlasenie-vlady.pdf

VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Programové vyhlásenie vlády* [online]. Bratislava, [2018], online. 71 s. [cit. 11.6.2021]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=450359>

WANDEL, Cordula. *Industry Agglomerations and Regional Development in Hungary: Economic Processes during European Integration*. Peter Lang AG, 2010. 278 s. ISBN 978-3-631-75112-1

WHEATON, Bernard. *The Velvet Revolution: Czechoslovakia, 1988-1991*. Routledge, 2018. 271 s. ISBN 0429975392

WHITE, Stephen - BATT, Judy - LEWIS, G. Paul. *Developments in Central and East European politics 3*. Durham, NC : Duke University Press, 2003. 320 s. ISBN 0822330946